

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародної економіки**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «Економіка»

Форма навчання: денна

очна (денна), заочна, дистанційна

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему «Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки
України»

здобувача Рублика Петра Володимировича

(ПІБ, підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Москалюк Наталія Петрівна

(науковий ступінь, учене звання, ПІБ)

_____
(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Столярчук Я.М.

_____
(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»

_____ Людмила ЦИМБАЛ
(підпис)

«_____» _____ 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної
економіки

_____ Ярослава СТОЛЯРЧУК
(підпис)

«_____» _____ 2024 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Рублику Петру Володимировичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

денної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної магістерської роботи

на тему: «Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки України»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «25» червня 2024р. № 926-ст

Кваліфікаційна магістерська робота виконується на матеріалах:

Робота виконувалася на даних статистичного управління Європейського союзу (ЄС), даних та звітах Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Національного банку України.

План кваліфікаційної магістерської роботи

Розділ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ
-----------------	--

(назва розділу)

Розділ 2	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
-----------------	--

(назва розділу)

Розділ 3	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ
-----------------	---

Об'єкт дослідження:	процеси стимулювання іноземного інвестування в економіку України.
----------------------------	---

Предмет дослідження:	теоретичні основи, тенденції розвитку та механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни.
-----------------------------	---

Мета кваліфікаційної магістерської роботи:	на основі дослідження міжнародного досвіду стимулювання іноземного інвестування в країнах світу, визначити шляхи вдосконалення механізмів стимулювання іноземного інвестування в Україні.
---	---

**Конкретні завдання, які здобувач має виконати для досягнення поставленої мети:
У розділі 1**

- дослідити поняття іноземних інвестицій, їх типологію;
- визначити основні концепції та теорії іноземного інвестування;
- систематизувати регуляторні механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни;

У розділі 2

- відобразити структурну динаміку іноземних інвестицій в Україну та її міжнародну інвестиційну позицію;
- проаналізувати європейський вектор іноземного інвестування економіки України;
- охарактеризувати детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України;

У розділі 3

- проаналізувати міжнародний досвід стимулювання іноземних інвестицій;
- визначити напрями вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні;
- виділити пріоритети іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

« ___ » _____ 20__ р.

(ініціали, прізвище)

Завдання одержав здобувач

(підпис)

« ___ » _____ 20__ р.

(ініціали, прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна магістерська дипломна робота містить 87 сторінок, 15 таблиць, 22 рисунки та список використаних джерел з 57 найменувань.

«Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки України»

Об'єктом дослідження є процеси стимулювання іноземного інвестування в економіку України

Предметом дослідження є теоретичні основи, тенденції розвитку та механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни.

Мета й завдання дослідження - на основі дослідження міжнародного досвіду стимулювання іноземного інвестування в країнах світу, визначити шляхи вдосконалення механізмів стимулювання іноземного інвестування в Україні.

Згідно поставленої мети дослідження, необхідно було вирішити такі завдання як:

- дослідити поняття іноземних інвестицій, їх типологію;
- визначити основні концепції та теорії іноземного інвестування;
- систематизувати регуляторні механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни;
- відобразити структурну динаміку іноземних інвестицій в Україну та її міжнародну інвестиційну позицію;
- проаналізувати європейський вектор іноземного інвестування економіки України;
- охарактеризувати детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України;
- проаналізувати міжнародний досвід стимулювання іноземних інвестицій;
- визначити напрями вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні;

– виділити пріоритети іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в систематизації та відображенні структурної динаміки іноземних інвестицій в Україну; аналізі європейського вектору іноземного інвестування економіки України; визначенні детермінантів механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України; дослідженні та систематизації міжнародного досвіду стимулювання іноземних інвестицій; визначенні напрямів вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні; встановленні пріоритетів іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

Рік виконання кваліфікаційної магістерської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: іноземне інвестування, стимулювання іноземних інвестицій, відновлення економіки, європейський вектор

ВІДГУК

на кваліфікаційну магістерську роботу
здобувача факультету Міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми: «Міжнародна економіка»

Рублика Петра Володимировича на тему

«Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки України»

1. Актуальність теми: Відновлення повоєнної економіки України потребуватиме залучення іноземних інвестицій у різні сектори національної економіки. Тому дослідження вже сьогодні процесів та механізмів стимулювання іноземного інвестування в Україні є актуальною темою.

2. Позитивні риси кваліфікаційної магістерської роботи: тема дослідження розкрита на достатньому рівні. Автором визначені теоретичні основи іноземного інвестування економіки країн, охарактеризовано різні підходи до визначення поняття іноземних інвестицій, класифіковано їх типологію, розкрито основні концепції та теорії іноземного інвестування та виділено регуляторні механізми їх стимулювання.

3. Наявність самостійних розробок автора: проявляється у виявленні тенденцій розвитку іноземного інвестування економіки України, зокрема, автором визначено динаміку інвестицій в економіку України за п'ять років, з 2019-2023 рр., охарактеризовано надходження іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності, виділено динамічний тренд питомої ваги інвестицій в економіку України з країн ЄС в 2019-2023 рр., розкрито структуру прямих іноземних інвестицій в Україну з країн ЄС. Позитивним в роботі є систематизація детермінантів механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України.

4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: полягає у можливості використання міжнародного досвіду стимулювання іноземних інвестицій для вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні та запровадження зеленого інвестування. Виділені основні компоненти стратегії розвитку та просування інвестиційних проектів у різних секторах економіки можуть бути покладені у розробку комплексної стратегії створення привабливого інвестиційного клімату в Україні та зеленого відновлення економіки.

5. Наявність недоліків: в магістерській роботі недостатньо обґрунтовано виділені пріоритети залучення інвестицій за секторами, деякі рекомендації носять лише описовий характер і не підкріплені необхідними змінами у законодавстві України.

6. Загальна оцінка кваліфікаційної магістерської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: тема дослідження розкрита на високому рівні, робота виконана згідно вимог, допускається до захисту перед ЕК з оцінкою **40 балів**.

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки,
Москалюк Н.П.

(підпис)

“ 05” грудня 2024 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра 2 року денної форми навчання
спеціальності 051 Економіка ОПП «Міжнародна економіка»

факультету Міжнародної економіки і менеджменту

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

на тему: «**Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки
України**»

Актуальність теми: Після закінчення війни значну роль у відновленні національної економіки відіграватимуть фінансові ресурси, які надаватимуть міжнародні організації, уряди дружніх країн та інші закордонні інвестори. Важливим аспектом є залучення інвестицій у ті сектори економіки та галузі промисловості, які мають високий рівень віддачі на вкладений капітал і сприяють економічному зростанню. Таким чином, дослідження питань залучення ІІІ в Україні з країн ЄС та визначення пріоритетних напрямків для їх залучення в умовах повоєнного відновлення є надзвичайно актуальними.

Якість проведеного дослідження: Робота є комплексним, самостійним, логічно структурованим і завершеним дослідженням, висновки в якому було обґрунтовано на основі використання загальних наукових, статистичних та економіко-математичних методів.

Позитивні риси кваліфікаційної роботи: Здобувачем розкрито систематизації та відображені структурної динаміки іноземних інвестицій в Україну; аналізі європейського вектору іноземного інвестування економіки України; визначенні детермінантів механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України; дослідженні та систематизації міжнародного досвіду стимулювання іноземних інвестицій; визначенні напрямів вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні; встановленні пріоритетів іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

Зауваження: Доцільно було б доповнити дане дослідження систематизацією . У цілому, зазначені зауваження не впливають на якість роботи, а можуть бути предметом майбутніх досліджень.

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій: На основі проведеного дослідження здобувачкою сформульовано рекомендації щодо покращення механізму залучення іноземних інвестицій в Україні, що можуть бути

використані НБУ при формуванні стратегії залучення інвестицій в повоєнній відбудові.

Кваліфікаційна робота магістра на тему: «Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки України» виконана на високому науково-практичному рівні, повністю відповідає вимогам щодо змісту та оформлення кваліфікаційних робіт магістра та заслуговує позитивної оцінки.

Автору роботи може бути присуджена кваліфікація «магістр економіки» за програмою «Міжнародна економіка».

Рецензент:

Директор ТОВ "ЛАН-МІЛК"

(підпис)
«28» листопада 2024 р.

Лихолай В.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ.....	7
1.1. Поняття іноземних інвестицій, їх типологія.....	7
1.2. Основні концепції та теорії іноземного інвестування.....	16
1.3. Регуляторні механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни.....	25
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	33
2.1. Структурна динаміка іноземних інвестицій в Україну та її міжнародна інвестиційна позиція.....	33
2.2. Європейський вектор іноземного інвестування економіки України.....	44
2.3. Детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України.....	53
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	59
3.1. Міжнародний досвід стимулювання іноземних інвестицій.....	59
3.2. Напрями вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні..	64
3.3. Пріоритети іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.....	73
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному глобалізованому середовищі інвестування є визначальним фактором економічного розвитку держав. У контексті постійних змін у політичній, економічній та технологічній ситуації у світі, питання впливу різноманітних чинників на міжнародне інвестування набуває особливої актуальності. Еволюція фінансових ринків, зміни в умовах міжнародної торгівлі та економічної кон'юнктури, а також політичні та соціокультурні фактори в різних країнах постійно визначають напрямки та обсяги залучених іноземних інвестицій. Для країн, що прагнуть до економічного зростання, модернізації та розвитку, залучення іноземного капіталу має критичне значення.

Однією з основних проблем соціально-економічного розвитку України після здобуття незалежності є дефіцит внутрішніх інвестиційних ресурсів, що можна компенсувати за допомогою іноземних інвестицій. Залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) сприяє ефективнішому використанню ресурсного і промислового потенціалу країни, а також стимулює технологічне оновлення та модернізацію підприємств, що забезпечує позитивну динаміку валової доданої вартості. Динаміка ПІІ в економіці України, а також обсяги їх надходжень протягом останніх років є відображенням погіршення інвестиційного клімату, зокрема в періоди економічних та політичних криз. Причинами низької активності іноземних інвесторів є численні інституційні та економічні проблеми, що традиційно призводять до високого рівня комерційних ризиків.

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала безпрецедентне вторгнення на територію України, наслідки якого стали катастрофічними. В умовах повномасштабного вторгнення російських військ до традиційних інвестиційних ризиків додалися нові загрози, пов'язані з воєнним станом, що призвело до зниження інтересу іноземних інвесторів до фінансування українських підприємств. У зв'язку з цим нині є актуальним питання розробки стратегії залучення інвестицій для відбудови України після завершення війни. Для

ефективного відновлення держави необхідно врахувати численні аспекти, зокрема послідовність дій, безпеку, фінансування, інноваційність і енергоефективність будівництва.

Після закінчення війни значну роль у відновленні національної економіки відіграватимуть фінансові ресурси, які надаватимуть міжнародні організації, уряди дружніх країн та інші закордонні інвестори. Важливим аспектом є залучення інвестицій у ті сектори економіки та галузі промисловості, які мають високий рівень віддачі на вкладений капітал і сприяють економічному зростанню. Таким чином, дослідження питань залучення ПІІ в Україні з країн ЄС та визначення пріоритетних напрямків для їх залучення в умовах повоєнного відновлення є надзвичайно актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню дослідження сутності та особливостей механізму стимулювання іноземного інвестування в економіку країн світу досліджували такі науковці, як: Гаврилюк О.В., Денисенко М. П., Маглаперідзе А.С., Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н., Гавриліна А., Свистун Л.А., Мороховець І.О, Луців Б.Л., Кравчук І.С., Сас Б.Б., Шевченко Л.В., Карінцева О.І., Дегтярьова І.Б., Харченко М.О., Долгошеєва О.І., Кіріл'єва А.В., Бойко А.О., Боженко В.В., Безрук В.В., Парфентьева О.Г., Дука А., Татаренко Н., Поручник А., Речка К.М., Грамотнєв В.Е., Китайчук Т.Г., Жаліло Я.А., Бахур Н.В., Головка А.А., Михайлів В. П., Махненко Д., Хрімлі О. Г., Чапляк Н. І., Козакова Н. А., Панкова Л. І., Камалова-Кутинєць О. М., Покальчук М.Ю., Марачук А.В., Шулепова О.О., Новікова Л. В., Чернишова Л.О. Проте сучасний стан іноземного інвестування в економіку України в умовах війни та напрямків щодо повоєнного відновлення зумовлює актуальність дослідження.

Метою роботи є на основі дослідження міжнародного досвіду стимулювання іноземного інвестування в країнах світу, визначити шляхи вдосконалення механізмів стимулювання іноземного інвестування в Україні.

Відповідно до мети визначено наступні завдання дослідження:

- дослідити поняття іноземних інвестицій, їх типологію;
- визначити основні концепції та теорії іноземного інвестування;

- систематизувати регуляторні механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни;
- відобразити структурну динаміку іноземних інвестицій в Україну та її міжнародну інвестиційну позицію;
- проаналізувати європейський вектор іноземного інвестування економіки України;
- охарактеризувати детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України;
- проаналізувати міжнародний досвід стимулювання іноземних інвестицій;
- визначити напрями вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні;
- виділити пріоритети іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

Об'єктом дослідження є процеси стимулювання іноземного інвестування в економіку України.

Предметом дослідження є теоретичні основи, тенденції розвитку та механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни.

У процесі дослідження застосовувалися різноманітні *методи* наукового аналізу, зокрема аналіз та синтез, статистичні методи, включаючи порівняння, визначення величин структури та динаміки, а також графічні та табличні методи.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Теоретичне значення одержаних результатів полягає в дослідженні поняття іноземних інвестицій, їх типології, визначенні основних концепцій та теорій іноземного інвестування; дослідженні регуляторних механізмів стимулювання іноземного інвестування економіки країни. Практичне значення одержаних результатів полягає в систематизації та відображенні структурної динаміки іноземних інвестицій в Україну; аналізі європейського вектору іноземного інвестування економіки України; визначенні детермінантів механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України; дослідженні та систематизації міжнародного досвіду стимулювання іноземних інвестицій; визначенні напрямів вдосконалення

стимулювання іноземного інвестування в Україні; встановленні пріоритетів іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України.

Інформаційною основою дослідження стали роботи вітчизняних та зарубіжних науковців з управління розвитком іноземного інвестування, нормативно-правові акти, відкриті аналітичні матеріали державних, приватних та міжнародних організацій, а також звітність Національного банку України, зокрема статистика зовнішнього сектору.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

1.1. Поняття іноземних інвестицій, їх типологія

Забезпечення високих темпів соціально-економічного розвитку та підвищення рівня життя населення виступає ключовим стратегічним пріоритетом державної політики. Одним із визначальних чинників успішного функціонування національної економіки є залучення іноземних інвестицій у достатніх обсягах, що слугує не лише важливою передумовою економічного зростання, але й індикатором сприятливості умов для ведення підприємницької діяльності. У цьому контексті особливе значення набуває концентрація уваги на питаннях іноземного інвестування, адже активізація інвестиційних потоків дозволяє підвищити ефективність функціонування національної економіки.

Притік іноземних інвестицій є також невід'ємним елементом розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і показником рівня інтеграції країни у світову економічну систему. Дослідження свідчать, що у країнах із перехідною економікою збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій на 1% забезпечує зростання доходу на душу населення на 0,8%.

Світовий досвід підтверджує, що надходження іноземного капіталу виступає визначальною передумовою трансформаційних змін і економічного прогресу. Завдяки залученню іноземних інвестицій можливим стає впровадження інноваційних технологій, нарощування експортного потенціалу, а також покращення загального стану національного господарства.

В Україні іноземні інвестиції відіграють не лише роль чинника економічного розвитку, але й є вагомим індикатором умов для ведення підприємницької діяльності. Саме тому питання іноземного інвестування набули значної уваги як серед науковців, так і в суспільно-інформаційному просторі.

На сьогоднішній день проблема залучення іноземних інвестицій в Україну набула особливої актуальності у зв'язку з гострою кризою, в якій опинилися як вітчизняна економіка, так і українське суспільство загалом. У цьому контексті доцільно розглянути існуючі підходи до трактування поняття «іноземні інвестиції», які демонструють різноманітність тлумачень у науковому середовищі, що потребує їх систематизації та аналізу (рис. 1.1).

Автор	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення
Еталонне визначення ОЕСР для іноземних прямих інвестицій	<ul style="list-style-type: none"> • Прямі інвестиції визначають як категорію міжнародних інвестицій, здійснених резидентом в одній країні (прямим інвестором) з метою реалізації своєї довготривалої заінтересованості в підприємстві (реципієнту прямих інвестицій), яке є резидентом країни, відмінної від країни місцезнаходження прямого інвестора.
О.В. Гаврилюк	<ul style="list-style-type: none"> • Іноземні інвестиції належать до об'єктивних економічних категорій, що відображають поглиблення інтернаціоналізації господарського життя. В основі іноземного інвестування перебуває сукупність відносин між економічними суб'єктами, розташованих по обидва боки кордону, з приводу реалізації економічних інтересів, які пов'язують їх та окремі національні господарства.
О.В. Шевченко	<ul style="list-style-type: none"> • Уточнено визначення іноземних інвестицій як економічної категорії, що характеризує систему економічних відносин, що виникають в процесі залучення майнових і інтелектуальних цінностей зарубіжної держави, іноземних юридичних і фізичних осіб і спрямовування їх на створення нових підприємств, реконструкцію і технічне переозброєння діючих, придбання нерухомості, акцій, облігацій та інших цінних паперів і активів.
А.Ю. Сторов	<ul style="list-style-type: none"> • Іноземні інвестиції - це специфічний інститут економічної взаємодії між фірмою-виробником товарів (послуг) з однієї країни та їх споживачами (фірмами, домогосподарствами) з іншої.
А.С. Маглаперідзе	<ul style="list-style-type: none"> • Іноземні інвестиції - це економічна категорія розширеного відтворення, яка є основним інструментом формування мікро- та макроекономічних пропорцій і визначає темпи економічного росту.

Рисунок 1.1 – Підходи до визначення іноземної інвестиції

Джерело: складено автором на основі [1-5]

Отже, визначення іноземних інвестицій має різні трактування, однак їх сутність залишається спільною: це інвестиції, здійснені резидентом однієї країни в підприємства іншої країни з метою досягнення довгострокового інтересу. Визначені на рисунку 1.1 поняття «іноземна інвестиція» підкреслюють значущість іноземних інвестицій як факторів, що сприяють розвитку міжнародних економічних зв'язків та розширенню економічних відносин між країнами.

Зокрема, визначення ОЕСР акцентує на важливості іноземних прямих інвестицій для створення стабільних, довготривалих відносин між інвестором та підприємством-реципієнтом в іншій країні.

О.В. Гаврилюк також акцентує увагу на міжнародних економічних відносинах, які виникають внаслідок процесу інвестування.

Поглиблення інтернаціоналізації, на яке звертає увагу О.В. Шевченко, та характеристика іноземних інвестицій як складової економічних відносин, що об'єднують національні господарства, відображають актуальні виклики глобалізаційних процесів.

Згідно з трактуванням А.Ю. Сгорова, іноземні інвестиції стимулюють створення нових підприємств, а також модернізацію та розвиток існуючих, що є критично важливим для розвитку національної економіки.

У той самий час, за визначенням А.С. Маглаперідзе, іноземні інвестиції виступають основним інструментом формування економічних пропорцій і стимулювання економічного зростання, що підтверджує їх стратегічну роль у глобальному економічному контексті.

Таким чином, іноземні інвестиції є важливим фактором не лише для розвитку окремих підприємств, а й суттєвим інструментом для досягнення економічного зростання та стабільності на макроекономічному рівні.

Іноземні інвестиції виступають одним із найважливіших чинників економічного зростання в умовах сучасної глобалізації. Серед основних цілей, які переслідують іноземні інвестори, можна виділити наступні (рис. 1.2):

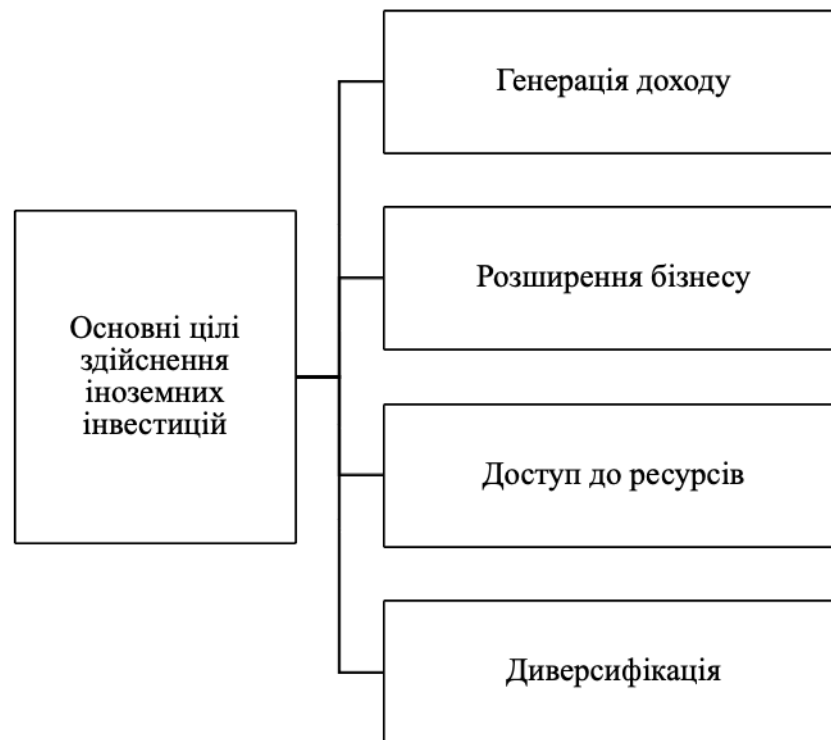

Рисунок 1.2 - Основні цілі здійснення іноземних інвестицій [6-7]

1. Генерація доходу. Однією з ключових мотивацій для здійснення іноземних інвестицій є отримання прибутку. Вкладення капіталу в іноземні країни відкриває нові джерела доходу та можливості для бізнес-розвитку. Інвестуючи на закордонних ринках, компанії можуть виходити на нові сегменти, розширювати клієнтську базу, а також збільшувати обсяги продажів і, відповідно, прибуток.

2. Розширення бізнесу. Іноземні інвестиції є важливим інструментом для розширення діяльності компанії. Інвестуючи на зарубіжних ринках, підприємства отримують доступ до нових ресурсів, таких як робоча сила, сировина та технології. Це дозволяє здійснювати диверсифікацію бізнес-процесів, знижувати витрати та отримувати конкурентні переваги на світовому ринку.

3. Доступ до ресурсів. Доступ до стратегічних ресурсів є однією з основних причин інвестування в іноземні країни. Наприклад, компанії, які потребують сировини, такої як нафта чи мінерали, можуть здійснювати інвестиції в країни, де ці ресурси присутні у великій кількості. Такий підхід не лише забезпечує стабільне постачання необхідних матеріалів, але й знижує залежність від одного джерела.

4. Диверсифікація. Іноземні інвестиції допомагають компаніям диверсифікувати свою діяльність та знижувати ризики, пов'язані з нестабільністю на внутрішньому ринку. Вкладення в різні ринки дозволяє розподіляти ризики та знижувати вплив економічних або політичних криз на окремих ринках.

Іноземні інвестиції порівняно з внутрішніми інвестиціями мають здатність створювати робочі місця з вищими зарплатами та кращими умовами праці. Вони також надають вітчизняній економіці можливість доступу до міжнародних ринків [8]. Іноземні інвестиції сприяють ефективнішому використанню наявних ресурсів та максимізації вигод, які створює внутрішній інвестиційний ринок. Крім того, залучення іноземних компаній до національної економіки сприяє розвитку більш сучасної та технологічно досконалої промислової бази, що в свою чергу допомагає досягнути конкурентоспроможного рівня в експортній діяльності країни.

Наступним кроком проаналізуємо особливості класифікації іноземних інвестицій. Податковий кодекс України (надалі – «ПК України») визначає класифікацію інвестицій за об'єктами інвестиційної діяльності, зокрема вводячи поняття «фінансові інвестиції», «капітальні інвестиції» та «реінвестиції». Ця класифікація, встановлена спеціальним нормативно-правовим актом, відрізняється від зазначеної раніше та закріплює такі поняття[9]:

– капітальні інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання будівель, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, а також інших основних засобів і нематеріальних активів, які підлягають амортизації відповідно до норм Податкового кодексу;

– фінансові інвестиції – господарські операції, що передбачають придбання корпоративних прав, цінних паперів, деривативів та/або інших фінансових інструментів.

Інша класифікація здійснюється за характером і ступенем участі суб'єктів у фінансових інвестиціях, зокрема розрізняють[10]:

– прями і інвестиції – господарські операції, що передбачають внесення коштів або майна в обмін на корпоративні права, емітовані юридичною особою під час їх розміщення;

– портфельні і інвестиції – господарські операції, що передбачають купівлю цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку або біржовому товарному ринку.

Прямі іноземні і інвестиції є одним із ефективних способів включення національних економік до світового господарства та міжнародного розподілу праці, особливо в умовах економічної глобалізації. Розвиток економіки та досягнення конкурентоспроможності на світовому ринку продукту неможливі без і інвестицій у різноманітні сектори економіки. Водночас, експорт капіталу є ефективним засобом розширення сфери застосування капіталу, який залишається в країні[11].

Існує чотири типи прямих іноземних і інвестицій:

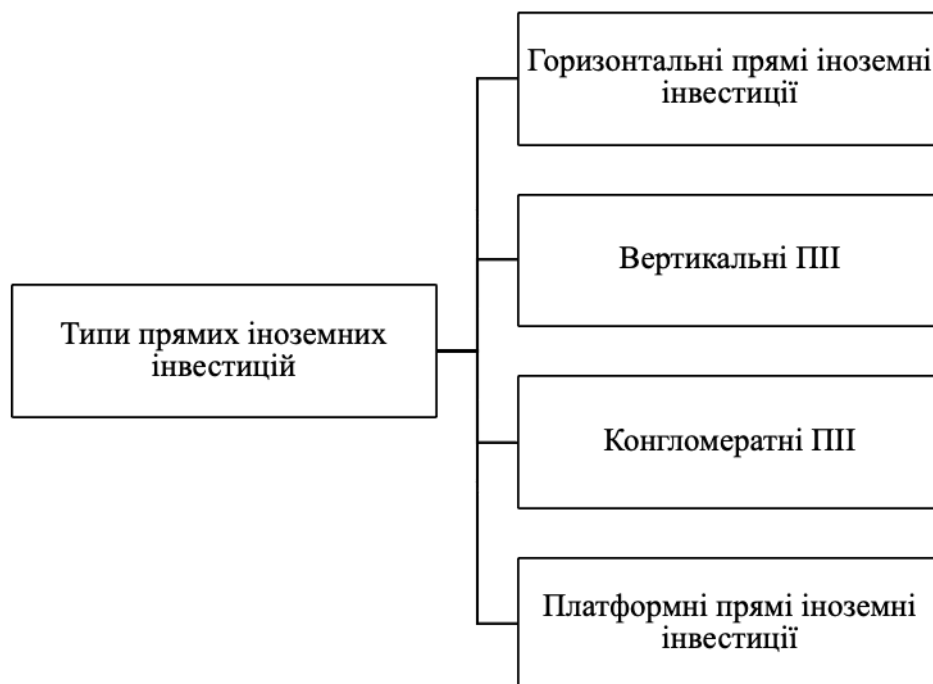

Рисунок 1.3 - Типи прямих іноземних і інвестицій [12]

1. Горизонтальні прями іноземні і інвестиції. Горизонтальні прями іноземні і інвестиції переважно обертаються навколо інвестування коштів у іноземні компанії у тій галузі, якою володіє чи управляє інвестор прямих іноземних

інвестицій. Тут компанія інвестує в іншу компанію, розташовану в іншій країні, яка виробляє аналогічні товари.

2. Вертикальні ПІІ. Цей тип ПІІ відноситься до інвестицій у типовий ланцюжок поставок компаній, які можуть бути або не бути в одній галузі. Отже, коли відбуваються вертикальні прямі інвестиції, компанії інвестують іноземні компанії, які можуть постачати чи продавати свою продукцію. Вертикальні ПІІ далі класифікуються на зворотну вертикальну інтеграцію та пряму вертикальну інтеграцію.

3. Конгломератні ПІІ. Коли компанії інвестують у дві абсолютно різні компанії в різних галузях, транзакція називається конгломератними ПІІ. Таким чином, ПІІ не пов'язані безпосередньо з бізнесом інвестора.

4. Платформні прямі іноземні інвестиції. За платформних прямих іноземних інвестицій компанія виходить за кордон, але вироблена продукція експортується до третьої країни.

Переваги прямих іноземних інвестицій можна визначити наступним чином:

- прямі іноземні інвестиції сприяють зростанню виробничої діяльності та розвитку сектору послуг, що створює додаткові можливості для працевлаштування;

- вони надають ексклюзивний доступ до ринків інших країн;

- вкладення в інфраструктуру, зокрема будівництво галузей та підприємств, сприяють розвитку інфраструктурних об'єктів та економічного зростання слаборозвинутих регіонів;

- завдяки обміну знаннями, іноземні інвестиції сприяють поліпшенню технологій та операційних практик;

- підвищення виробництва завдяки іноземним інвестиціям стимулює експорт;

- збільшення доходів і створення нових робочих місць веде до зростання доходу на душу населення.

Проте, до недоліків прямих іноземних інвестицій відносяться такі аспекти:

- вони можуть створювати ризики та обмежувати внутрішні інвестиції;

- коливання валютних курсів можуть зробити іноземні інвестиції більш ризикованими;
- ефективність інвестицій залежить від політичної стабільності, зовнішньої політики та змінюваних нормативно-правових умов у країні;
- національні компанії можуть втратити контроль над своїм бізнесом і частиною прибутку;
- стимулювання захоплення ринку за допомогою іноземних інвестицій може призвести до великих втрат для місцевих підприємців і малих торговців.

Таблиця 1.1 – Різниця між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та іноземними портфельними інвестиціями (ІПІІ)

Чинник	ПІІ	ІПІІ
Період часу	Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) здійснюються з метою довгострокового вкладення коштів у компанію.	Іноземні портфельні інвестиції (ІПІІ) здійснюються з метою отримання короткострокової вигоди від цінних паперів.
Придбання бізнесу	За прямих іноземних інвестицій інвестор зазвичай набуває закордонні бізнес-активи, встановлюючи право власності або контрольний пакет акцій компанії.	В ІПІІ відсутній суттєвий управлінський контроль за діяльністю підприємства.
Ліквідність	Оскільки прямі іноземні інвестиції є довгостроковими інвестиціями з контрольним пакетом акцій, інвестори володіють часткою, яка ліквідна.	В рамках ІПІІ інвестори вкладають капітал у фінансові активи, такі як акції та облігації, які можна легко купити чи продати.
Волатильність	Більшість країн віддають перевагу прямим іноземним інвестиціям для залучення іноземних інвестицій через їх стабільність і довгострокові зобов'язання.	ІПІІ мають більш високий ступінь волатильності через їх тенденцію до витоку капіталу за перших ознак економічних проблем.

Основними формами іноземних інвестицій є [13]:

– часткова участь у підприємствах, створених у співпраці з українськими юридичними та фізичними особами, або придбання частки в існуючих підприємствах;

– створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам, а також філій та інших відокремлених підрозділів іноземних юридичних осіб, або придбання існуючих підприємств у власність;

– придбання нерухомого чи рухомого майна, що не заборонене законодавством України;

– отримання прав на користування землею та використання природних ресурсів на території України, як самостійно, так і за участю українських юридичних чи фізичних осіб;

– придбання інших майнових прав;

– здійснення господарської діяльності на основі угод про розподіл продукції;

– застосування інших форм інвестування, які не суперечать законодавству України, зокрема, без створення юридичної особи через договори з суб'єктами господарської діяльності України.

Отже, іноземні інвестиції відіграють визначальну роль у стимулюванні розвитку національних економік, особливо в умовах зростаючої глобалізації. Їхній вплив охоплює як мікроекономічний, так і макроекономічний рівні, сприяючи модернізації виробничих процесів, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня доходів населення та зміцненню міжнародних економічних зв'язків. Зокрема, прямі іноземні інвестиції виступають ключовим інструментом інтеграції національних економічних систем у глобальне господарство, надаючи доступ до інноваційних ресурсів, сучасних технологій і передових знань. Однак залучення іноземного капіталу пов'язане з певними викликами, зокрема ризиками зростаючої залежності від зовнішніх джерел фінансування, можливої втрати контролю над стратегічно важливими галузями економіки та негативного впливу на конкурентоспроможність внутрішніх підприємств. Подолання цих викликів вимагає впровадження ефективних механізмів управління та формування

сприятливого інституційного середовища, яке забезпечить раціональне використання потенціалу іноземних інвестицій. Таким чином, залучення іноземних інвестицій повинно базуватися на стратегічному підході, який враховує довгострокові національні інтереси та пріоритети економічного розвитку.

1.2. Основні концепції та теорії іноземного інвестування

Теорії прямих іноземних інвестицій (ПІІ) відображають ключовий спектр мотивів поведінки інвесторів на глобальному ринку, а також дозволяють визначити характер і форми впливу ПІІ на механізми та динаміку економічного розвитку різних країн. На основі цих теорій держави можуть розробляти комплексні стратегії, спрямовані на стимулювання припливу ПІІ та підвищення ефективності їхнього використання. Економісти наголошують, що для створення дієвої бази залучення ПІІ, яке є важливим, але недостатнім чинником економічного зростання, політики країн із перехідними економіками повинні ґрунтуватися на міжнародних дослідженнях. Ці дослідження забезпечують теоретичний фундамент для формування національної інвестиційної стратегії. Розглянемо основні положення теорій ПІІ.

Адам Сміт у своїх дослідженнях зазначав, що за умов обмежень на вивезення грошового капіталу курс національної валюти знижується, а рівень цін зростає, оскільки обсяг грошей (золота й срібла) перевищує реальний попит у країні. У такій ситуації немає перепон для відпливу капіталу за кордон. Для забезпечення економічного прогресу суспільства необхідно максимізувати норму чистих інвестицій, яка визначається різницею між видами діяльності, що сприяють нагромадженню капіталу, і тими, що обслуговують невиробничі потреби. У разі браку капіталу в країні невиробниче споживання заощаджень у сфері послуг може негативно вплинути на економічний розвиток, подібно до ситуації з недостатнім рівнем заощаджень.

Для розширення можливостей створення доходів А. Сміт рекомендував спрямовувати заощадження на виробниче споживання, зокрема на випуск обладнання чи технічні вдосконалення. Він виходив із припущення, що обсяги заощаджень відповідають інвестиційним запасам, оскільки нагромадження вільних коштів без подальшого їх використання є рідкісним явищем. Таким чином, за його теорією, приріст основного капіталу залежить переважно від реінвестування прибутків від виробничої діяльності, навіть за умови доступності банківського кредитування.

На думку Сміта, економічний розвиток можливий за умови часткового втручання держави, зокрема через обмеження непродуктивного споживання, яке перешкоджає інвестиційній активності. Крім того, він висловлювався за необхідність державного регулювання норми відсоткової ставки та мінімального рівня заробітної плати як інструментів стимулювання економічного зростання [14].

А. Сміт звертає увагу на взаємозв'язок між рівнем процентної ставки та інтенсивністю інвестиційної діяльності. На його думку, з метою активізації інвестування процентні ставки повинні регулюватися державою і бути обмеженими на рівні 5%. Такий підхід сприятиме полегшенню доступу до капіталу, одночасно зменшуючи непродуктивне використання ресурсів, зокрема тієї їх частини, яка надходить у формі ренти чи процентного доходу. При цьому Сміт не аналізує безпосереднього зв'язку між рівнем інвестицій і зайнятістю, однак відзначає, що рівень заробітної плати визначається стихійними ринковими механізмами, зокрема співвідношенням попиту і пропозиції на ринку праці.

Сміт підкреслює, що прагнення власників капіталу максимізувати прибутки часто призводить до зниження рівня заробітної плати, що у свою чергу зменшує пропозицію робочої сили та її продуктивність. Водночас суттєве підвищення заробітної плати може викликати надмірну пропозицію робочої сили, що сприяє її здешевленню або збільшує обсяги непродуктивного споживання. У зв'язку з цим держава, на думку Сміта, повинна відігравати регулюючу роль, встановлюючи

мінімальний рівень заробітної плати в оптимальних межах для забезпечення суспільних інтересів і сприяння накопиченню капіталу.

Забезпечення економічного прогресу, за теорією Сміта, вимагає максимізації норми чистих інвестицій, що визначається як різниця між діяльністю, спрямованою на накопичення капіталу, та тією, яка орієнтована на обслуговування домашніх господарств. Недостатність капіталу в економіці у поєднанні з непродуктивним споживанням заощаджень у сфері послуг, спрямованих на задоволення надмірного попиту, є такими ж загрозливими факторами для економічного розвитку, як і недостатній рівень заощаджень. Таким чином, раціональне використання ресурсів і державне регулювання є ключовими умовами сталого економічного зростання [15].

Рікардо Д. вперше підняв питання про можливість переміщення підприємницького капіталу та робочої сили в країни, що мають абсолютні переваги, зокрема низькі витрати виробництва та високу норму прибутку. Він був першим економістом, який поставив під сумнів ідею «примусового заощадження», згідно з якою підвищення цін має сприяти активізації інвестицій. Рікардо Д. вважав, що збільшення реальних інвестицій є тимчасовим явищем, а заощадження, у найближчому майбутньому, набудуть форми скарбів. Крім того, він критикував надмірну емісію банкнот у Великій Британії, але водночас визнавав, що така політика банків може сприяти перерозподілу доходів на користь підприємств, оскільки темпи зростання заробітної плати відстають від темпів зростання рівня цін.

Рікардо Д. також зазначав, що зростання цін на споживчі товари обмежує можливості для використання надлишкових грошових коштів, що виступає як аргумент проти теорії «примусового заощадження». Він заперечував ідею, що грошовий кредит може бути джерелом інвестицій, і відкидав твердження про те, що «кредит може породжувати капітал». Тому він не розробив власної теорії процентної ставки та її ролі в регулюванні інтенсивності інвестицій. Однак Рікардо Д. визнавав, що ставка процента залежить від грошової емісії, хоча в довгостроковому періоді вона має тенденцію до вирівнювання. Крім того, він

відзначав, що інфляція, завдяки залученню тимчасово вільних ресурсів, може сприяти зростанню реального випуску продукції.

Д. Рікардо також розглядав зворотний бік пожвавлення інвестиційних процесів у країні. Хоча він заперечував можливість надвиробництва та криз, він визнавав ймовірність виробництва товарів у кількостях, що значно перевищують попит. Проте, на його думку, це явище є тимчасовим і не може одночасно торкатися всіх товарів [16].

Вільна міжнародна торгівля сприяє досягненню рівноваги між попитом на інвестиції та створює умови для подальшого розвитку економіки, що дозволяє Д. Рікардо зробити висновок про неможливість утворення надлишку капіталів у країні. Згідно з теорією відносних переваг, капітали можуть також забезпечувати країни відносними перевагами. Країни, що мають вищі витрати на виробництво певних товарів, можуть залишатися конкурентоспроможними завдяки відносним перевагам, отриманим внаслідок інвестування в пріоритетні галузі.

Ж.Б. Сей, на відміну від Д. Рікардо, вважав, що кредитні гроші є важливим джерелом інвестицій, яке значно більше впливає на ефективний попит, ніж заощадження, оскільки останні часто набувають форми скарбів і не можуть швидко перетворюватися на інвестиції в умовах економічної циклічності. Сей визнавав кредитні гроші як товар з власною ціною, що формується під впливом попиту та пропозиції. Це джерело інвестицій більш гнучко реагує на зміни в інвестиційній ситуації і не має обмежень у розмірах. Тому, на думку Ж.Б. Сея, заощадження в грошовій економіці не завжди рівні інвестиціям. Рівновага на інвестиційному ринку, за його теорією, досягається завдяки кредитним коштам та їхнім цінам.

Ж.Б. Сей також стверджував, що обсяги грошової маси, впливаючи на ціни та процентні ставки, можуть стримувати зростання пропозиції інвестицій. Він визнавав можливість криз перевиробництва, але вважав, що попит на інвестиції та їхня пропозиція зрештою врівноважують економіку. Таким чином, Ж.Б. Сей наблизився до формулювання теорії інвестиційної рівноваги в економіці. Хоча він зазначав, що міжнародний рух капіталів не потребує державного втручання,

оскільки обумовлений об'єктивними економічними законами, на його думку, держава повинна стимулювати інвестиційний попит і контролювати рух кредитних грошей [17].

Дж. М. Кейнс (1936 р.) стверджував, що країна може стати справжнім експортером капіталу лише тоді, коли її експорт товарів перевищуватиме імпорту, а зростання закордонних інвестицій повинно підтримуватися позитивним сальдо торговельного балансу країни-експортера. У цьому контексті він підкреслював необхідність перерозподілу факторів виробництва на користь експортно орієнтованих секторів економіки. Це дозволить знизити витрати на експорт, підвищити ефективність капіталу в експортних галузях і скоротити попит на імпортовані товари.

Ф. Махлуп, у свою чергу, вважав, що експорт капіталу може накладати певні обмеження на внутрішні інвестиції країни-експортера. Водночас у країнах-імпортерах капіталу стимулюється зростання інвестицій, що, в свою чергу, сприяє збільшенню споживання та зростанню національного доходу.

Р. Харрод дійшов висновку, що перевищення заощаджень над інвестиціями в країні призводить до уповільнення темпів економічного зростання, що спричиняє посилення тенденції до вивезення капіталу. Це твердження базується на рівнянні Р. Харрода, де темп економічного зростання прямо пропорційний коефіцієнту інвестицій і обернено пропорційний капіталомісткості.

Згідно з концепцією стимулювання попиту, з урахуванням ефекту мультиплікатора, Є. Домар розробив спрощену модель економічного зростання. Відповідно до цієї моделі приріст інвестицій виступає фактором зростання попиту та пропозиції, при цьому випуск товарів залежить від капіталу. Модель Є. Домара свідчить, що темп приросту реального доходу в економіці пропорційний нормі заощаджень та граничній продуктивності капіталу, а також що інвестиції й дохід зростають з однаковим постійним темпом.

Є. Домар також наголошував на необхідності розширення державних інвестицій і регулювання процентних ставок з метою забезпечення позитивного сальдо платіжного балансу.

Отже, дослідивши розглянуті теорії та моделі інвестицій, можна стверджувати, що вони зосереджені на макроекономічних показниках, не торкаючись при цьому поведінки індивідуальних інвесторів.

Стівен Хаймер є широко визнаним піонером у розробці науково обґрунтованої теорії прямих іноземних інвестицій (ПІІ), яка надає відповіді на питання «чому» та «як» відбувається іноземне інвестування. Його погляди на цю проблему були вперше представлені в дисертації, захищеній у 1960 році, але набули широкої популярності лише наприкінці 1960-х – на початку 1970-х років, після публікації його досліджень у провідних економічних журналах. У своєму аналізі проблеми іноземних інвестицій С. Хаймер зосередився на діяльності багатонаціональних корпорацій у світовій економіці. Він запропонував концепцію, відповідно до якої багатонаціональні корпорації мають унікальні переваги, що дозволяють їм максимізувати прибуток через ПІІ. Хаймер стверджував, що ці корпорації використовують свій вплив і владу для маніпулювання ринками та створення монополістичних переваг у країнах, де здійснюють інвестиції. Хоча теорія С. Хаймера була новаторською, вона мала деякі недоліки, які пізніше стали предметом критики. Зокрема, М. Кассон зазначав, що концепція Хаймера була надмірно спрощеною і не враховувала різноманіття факторів, що впливають на процес іноземного інвестування.

Концепцію монополістичних переваг розширив Й. Кіндлбергер, розділивши їх на чотири основні категорії: перша – переваги, пов'язані з формуванням і реалізацією товарної політики фірм, зокрема товарною диференціацією та застосуванням цінових і маркетингових стратегій; друга – переваги, що виникають із ринку факторів виробництва, такі як доступ до кваліфікованого персоналу, технологій, ноу-хау і капіталу; третя - переваги, що забезпечуються економією на масштабах виробництва, як внутрішньої, так і зовнішньої; четверта – переваги використання сприятливого державного регулювання, зокрема пільгових умов для іноземних інвесторів[18].

У 1966 році американський економіст Р. Вернон висунув власну концепцію іноземних інвестицій у своєму дослідженні «Міжнародні інвестиції та міжнародна

торгівля в контексті циклу продукту». У цій та інших роботах Вернон розглядав роль міжнародних інвестицій у розвитку «продуктового циклу» як однієї з моделей міжнародної економіки. Згідно з цією концепцією, компанії здійснюють виробництво продукції за межами своєї країни з метою задоволення попиту на свої товари та послуги в різних регіонах світу. На першій стадії, коли продукт є новим та інноваційним, інвестиції спрямовуються на створення виробничих потужностей у країні походження компанії, що дозволяє максимально задовольнити попит на місцевому ринку та швидко розповсюдити продукт на національному рівні. У міру того, як ринок насичується і продажі знижуються, компанія може організувати експорт продукції або розширити виробництво за кордоном, тим самим продовжуючи життєвий цикл продукту.

Ідеї К. Акамацу, японського економіста, який у кінці 1930-х років сформулював теорію «парадигми гусей, що летять», також ґрунтувалися на концепції життєвого циклу продукції. Популярність цієї теорії в Японії, а згодом і в світі, здобула лише в другій половині 1980-х років. Основна ідея Акамацу полягає в тому, що економічний розвиток відбувається через послідовні етапи: спочатку країни імпортують товари, потім організовують їх внутрішнє виробництво, а після досягнення певного рівня виробництва утворюється надлишок, який експортується. Цей процес взаємодії між країнами сприяє зростанню економіки, при цьому експорт, виробництво та експорт надлишків переміщуються з більш розвинутих країн до менш розвинутих. Така послідовність подій була порівняна з формуванням зграї диких гусей, звідси й назва теорії.

Теорія «Олігополії та ПШ», запропонована Ніккербоккером у 1973 році, Р. Верноном у 1974 році та Гремом у 1978 році, вказує на те, що в олігопольних галузях національні конкуренти автоматично наслідують стратегії лідерів ринку, які здійснюють іноземні інвестиції. Відповідно до цієї теорії, у 45% випадків ця стратегія спостерігається протягом трьох років з моменту початкових інвестицій, а в 75% – протягом семи років. Однак дана модель не пояснює початкові мотиви лідерів ринку для інвестування, але може бути корисною для відбору корпорацій, які вже здійснили вихід на цей ринок.

Одним з основних напрямів розвитку теорії іноземних інвестицій, що набув популярності з початку 1970-х років, стала концепція інтерналізації. Замість того, щоб зосереджуватися на самому процесі іноземних інвестицій, дослідники почали звертати увагу на аналіз інституцій, які їх реалізують, зокрема, транснаціональних корпорацій та їх мотивів для здійснення інвестицій за кордоном. Найбільшої розвитку ця концепція досягла в працях П. Баклі та М. Кассона, які стверджували, що недосконалість зовнішніх ринків може стимулювати міжнародні корпорації до створення власних організаційних структур для забезпечення внутрішньої координації діяльності на цих ринках. Теорія іноземного інвестування, розроблена Ф. Кнікербокером, припускає, що прямі інвестиції за кордон здійснюються компаніями, які працюють на олігополістичних ринках, де основне правило – «прямуй за лідером». Ключові положення цієї теорії полягають у тому, що компанії на олігополістичних ринках здійснюють інвестиції з більшою активністю в міру зростання концентрації ринку, тоді як фірми з широким асортиментом продукції менш схильні наслідувати стратегії своїх конкурентів.

Таким чином, автори моделі інтерналізації (Р. Баклі, 1976 р.; М. Кассон, 1981 р.; Ругманн, 1985 р.) зазначають, що значна частина формально міжнародних операцій насправді є внутрішньофірмовими операціями між підрозділами великих транснаціональних корпорацій (ТНК). Суть процесу інтерналізації в сучасних умовах, з урахуванням нематеріальних активів фірми (таких як нові технології, ноу-хау, ефективні системи менеджменту тощо), полягає в тому, що ТНК, володіючи активами, прагнуть досягнути максимального контролю над ними та їхньою прибутковістю. Внаслідок цього активи трансформуються в частину внутрішньофірмової структури через прямі іноземні інвестиції (ПІІ), що витісняють традиційні методи зовнішньоекономічних відносин, такі як продаж ліцензій, патентів або експортно-імпортні операції.

У своїй праці «Конкурентна перевага націй» М. Портер (1990 р.) описав динамічну взаємодію між стратегіями ТНК і конкурентними перевагами країн-реципієнтів. Він виділив чотири основні стратегії, що відображають етапи розвитку країни [19]:

- 1) стадія факторів виробництва (природні ресурси, дешева робоча сила тощо);
- 2) стимулювання інвестицій;
- 3) впровадження інновацій;
- 4) примноження багатства.

На першій стадії країни використовують дешеву робочу силу та природні ресурси для виробництва трудомістких і матеріалоємних товарів. На другій стадії починається розвиток капіталоємного виробництва, зростає значення кваліфікованої робочої сили та технологій. На наступному етапі акцент зміщується на виробництво високотехнологічної продукції, що супроводжується активною державною підтримкою науково-технічного прогресу, що сприяє значному припливу ПІІ.

Еклектична парадигма (Дж. Даннінг, 1981) демонструє, що міжнародні корпорації за допомогою прямих інвестицій за кордоном намагаються реалізувати свої конкурентні переваги порівняно з зарубіжними фірмами. Зокрема, ці переваги включають власні переваги (О-переваги), переваги місця розташування виробництва (L-переваги) та переваги інтернаціоналізації (І-переваги). Еклектична парадигма дозволяє аналізувати, як країна проходить етапи інвестиційного розвитку, стаючи джерелом ПІІ. Концепція «шлях інвестиційного розвитку націй» припускає прямий зв'язок між імпортом і експортом ПІІ та рівнем економічного розвитку країни.

Дж. Даннінг визначив п'ять фаз розвитку країни, кожна з яких зумовлює її статус як донора або реципієнта ПІІ. Країна стає нетто-експортером інвестицій при позитивній динаміці, а неттоімпортером – при негативній. Позиція країни щодо ПІІ залежить від показника ВВП на душу населення. Згідно з цією теорією, фірми розміщують ПІІ в країнах з низьким рівнем ВВП на душу населення до того часу, поки країни їхнього походження не досягнуть п'ятої фази. Виходячи з цієї теорії, країни можуть прогнозувати рух ПІІ, орієнтуючись на показники ВВП та етапи розвитку, і реалізовувати інвестиційну політику, що забезпечує їхню привабливість для інвесторів.

Отже, теорії іноземних інвестицій (II) надають важливі розуміння щодо мотивації інвесторів та їхнього впливу на економічний розвиток держав. Різні економісти, зокрема Адам Сміт, Давид Рікардо, Жан-Батист Сей та Джон Мейнард Кейнс, запропонували різноманітні підходи до аналізу механізмів інвестицій, їхнього зв'язку з економічним зростанням, рівнем зайнятості та міжнародною торгівлею. Зокрема, А. Сміт підкреслював важливість державного регулювання процентних ставок та рівня заробітної плати для стимулювання економічного розвитку, тоді як Рікардо розглядав інвестиції як результат міжнародної торгівлі та порівняльних переваг. Ж. Сей вважав, що кредитні гроші є основним джерелом інвестицій, а Кейнс акцентував на необхідності активного втручання держави в підтримку інвестиційних потоків. Теорії II демонструють, що інвестиційна діяльність залежить не тільки від наявних заощаджень, а й від зовнішніх факторів, таких як міжнародна торгівля та кредитно-фінансова політика. Таким чином, ці теорії можуть слугувати основою для розробки ефективних стратегій залучення іноземного капіталу та стимулювання економічного зростання в країнах.

1.3. Регуляторні механізми стимулювання іноземного інвестування економіки країни

Іноземні інвестиції відіграють вирішальну роль економічному розвитку країн, надаючи капітал, технології та експертні знання, які можуть стимулювати зростання різних секторах. Іноземні інвестиції можуть бути ключовим чинником економічного зростання та розвитку країн по всьому світу. Є кілька переваг іноземних інвестицій, у тому числі (рис. 1.4):

1. Стимулювати економічне зростання. Іноземні інвестиції можуть стимулювати економічне зростання, вливаючи капітал у економіку. Цей капітал може бути використаний для фінансування нових проектів, розширення існуючих або модернізації інфраструктури, що може створити робочі місця та підвищити продуктивність.

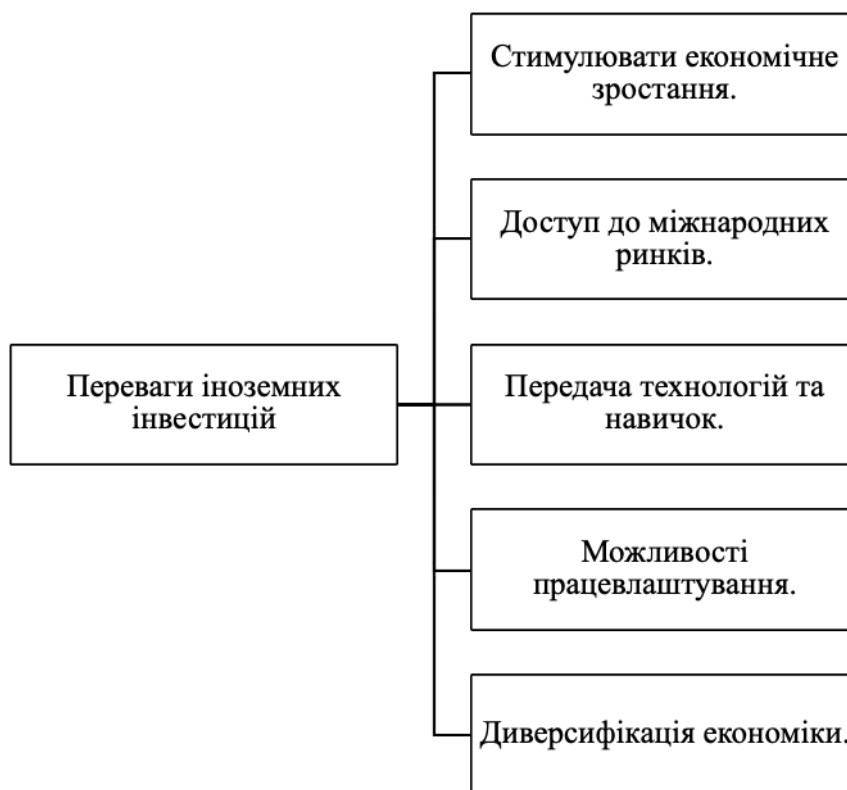

Рисунок 1.4 - Переваги іноземних інвестицій [20]

2. Доступ до міжнародних ринків. Забезпечити доступ до міжнародних ринків, що допоможе вітчизняним компаніям розширити свою клієнтську базу і збільшити експорт. Це може бути особливо вигідно для малих і середніх підприємств, які можуть не мати ресурсів або досвіду для самостійного проникнення на зарубіжні ринки.

3. Передача технологій та навичок. Іноземні інвестиції можуть принести нові технології, експертні знання та навички у національну економіку, що може допомогти підвищити продуктивність та конкурентоспроможність. Це може бути особливо вигідно для економік, що розвиваються, яким не вистачає ресурсів або знань для розробки нових технологій або продуктів.

4. Можливості працевлаштування. Може створити можливості для працевлаштування у національній економіці, особливо у трудомістких секторах. Це може допомогти скоротити безробіття та бідність, а також підвищити рівень життя працівників.

5. Диверсифікація економіки. Іноземні інвестиції можуть допомогти диверсифікувати внутрішню економіку шляхом впровадження нових галузей та продуктів. Це може допомогти знизити залежність від однієї галузі чи експортного ринку, що може зробити економіку стійкішою до зовнішніх потрясінь.

Іноземні інвестиції сприяють розвитку країн, однак їх вплив не позбавлений певних потенційних ризиків. Невигідний відбір інвестицій та вимушений продаж активів можуть призвести до негативних економічних наслідків. Використання кредитного плеча має потенціал обмежувати реальні вигоди від інвестицій. Високий рівень прямих іноземних інвестицій у загальному припливі капіталу може свідчити не стільки про зміцнення економічних інститутів країни, скільки про їхню слабкість.

У цьому контексті для країн є нагальна потреба у розробці політичних рекомендацій, спрямованих на поліпшення регуляторних механізмів стимулювання іноземного інвестування економіки країни. Уряди впроваджують різні механізми регулювання для залучення та утримання прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які можуть мати перетворюючий вплив на економічну структуру країни. Ці механізми мають створювати сприятливе середовище для іноземних інвесторів, одночасно захищаючи національні інтереси.

Аналіз основних механізмів регулювання стимулювання іноземних інвестицій включає такі напрямки[21]:

1. Політична стабільність та прозоре регулювання. Політична стабільність та ефективне управління є ключовими умовами створення сприятливого середовища для іноземних інвестицій. Антикорупційна політика, прозоре регулювання та стабільність урядових рішень підвищують довіру інвесторів і знижують ризики, пов'язані з раптовими змінами в нормативно-правовій базі.

2. Правова база та захист інвестицій. Наявність стабільної правової системи є критично важливою для створення безпечного інвестиційного середовища. Основні механізми включають інвестиційні закони, які регулюють умови роботи іноземних інвесторів, двосторонні інвестиційні договори, що гарантують захист

від експропріації, і забезпечення прав інтелектуальної власності, особливо у технологічних та наукових сферах.

3. Розвиток фінансового ринку та доступ до капіталу. Розвиток фінансового ринку є важливим чинником залучення іноземних інвестицій, оскільки забезпечує підприємства доступом до капіталу. Надання іноземним інвесторам доступу до місцевих ринків капіталу через фондові біржі або облігаційні механізми сприяє їх фінансовій активності. Також політика, що спрощує обмін валют та репатріацію прибутків, підвищує інвестиційну привабливість, забезпечуючи фінансову прозорість і стабільність.

4. Іноземна валюта та репатріація прибутку. Доступність репатріації прибутку залишається критичною умовою для іноземних інвесторів. Забезпечення вільного виведення капіталу та дивідендів без обмежень валютного контролю підвищує довіру до інвестиційного клімату країни.

5. Податкові пільги та фінансові субсидії. Країни застосовують податкові канікули, знижені ставки податків і інвестиційні пільги для стимулювання іноземних інвестицій. Також важливими є гранти та субсидії, які зменшують фінансове навантаження на інвесторів у стратегічних секторах економіки.

6. Секторальні стимули. Для залучення інвестицій у пріоритетні сектори економіки застосовуються спеціальні економічні зони (СЕЗ) з податковими пільгами та митними преференціями, а також підтримка інвестицій в інфраструктурні проекти через державні програми партнерства. Це дозволяє знижувати витрати на інвестиції та покращує інвестиційну привабливість.

7. Сприяння інноваціям і технологічному трансферу. Сприяння інноваціям і технологічному трансферу також сприяє залученню іноземного капіталу. Створення інноваційних центрів і технопарків забезпечує платформу для співпраці іноземних інвесторів з місцевими підприємствами та науковими установами, сприяючи обміну знаннями. Надання податкових пільг або фінансування НДДКР стимулює інвестиції в високотехнологічні галузі.

8. Пом'якшення регулювання та спрощення бюрократії. Реформи, що спрощують адміністративні процедури, створення «єдиних вікон» для інвесторів і

гнучка політика на ринку праці, знижують бар'єри для іноземних інвесторів та створюють привабливі умови для ведення бізнесу.

Від часу здобуття незалежності України розпочався процес формування правової основи для реалізації інвестиційної діяльності. На сьогодні сформована розгалужена система нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення регулювання інвестиційних відносин та закріплення основних принципів їх здійснення [22]. Вже у 1991 році було прийнято два ключові закони у цій сфері.

Перший з них – Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні», який був розроблений для забезпечення захисту інвестицій, прибутків, а також законних прав і інтересів іноземних інвесторів на території України [23].

Другий – Закон України «Про інвестиційну діяльність», метою якого стало гарантування рівного захисту прав, інтересів та майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форми власності, а також стимулювання міжнародного економічного співробітництва та інтеграції [24].

Особливу увагу слід звернути на те, що іноземна інвестиційна діяльність на території України регулюється не лише нормами чинного національного законодавства, але й міжнародно-правовими актами, учасником яких є Україна. До таких документів належать багатосторонні міжнародні угоди, конвенції, міжурядові договори та інші нормативно-правові акти. Зокрема, одним із таких документів є Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 року, яку Україна ратифікувала у 2000 році [25].

Нормативно-правові акти, спрямовані на регулювання інвестиційної діяльності, містять комплекс механізмів і способів, що дозволяють інвесторам ефективно захищати свої права та законні інтереси. Національне законодавство України надає інвесторам право самостійно, в межах чинного правового поля, обирати найбільш прийнятний спосіб захисту своїх прав [26].

Методи захисту прав інвесторів визначаються загальними та спеціальними нормами законодавства, а також умовами укладених договорів. Вони охоплюють

заходи, спрямовані на попередження порушень, відновлення або визнання оспорюваних чи порушених прав інвесторів.

Закон України «Про режим іноземного інвестування» передбачає систему гарантій, спрямованих на залучення іноземного капіталу та забезпечення його належного захисту. По-перше, закон гарантує заборону націоналізації іноземних інвестицій. Винятки можливі лише за умови виникнення надзвичайних обставин, що обґрунтовуються суспільною необхідністю, та на підставі відповідних нормативно-правових актів уповноважених органів. У таких випадках може бути застосована реквізиція, яка підлягає подальшому оскарженню [27].

По-друге, іноземним інвесторам гарантується право на переказ прибутків, доходів та інших коштів, отриманих від інвестицій. Це право забезпечує негайний і безперешкодний переказ таких коштів після сплати передбачених податків і зборів до державного бюджету України.

По-третє, закон передбачає гарантії у разі припинення інвестиційної діяльності. Зокрема, інвестор протягом шести місяців з моменту завершення діяльності має право на повернення своїх інвестицій у натуральній формі або у валюті інвестування в обсязі фактичного внеску без додаткових митних зобов'язань.

Інвестори мають право на повернення доходів від своїх інвестицій за реальною ринковою вартістю на момент припинення інвестиційної діяльності, як у грошовій, так і в товарній формі. Важливим аспектом є також гарантії захисту від незаконних дій органів державної влади та їх посадових осіб. Втручання у діяльність іноземних інвесторів з боку державних органів можливе виключно в межах чинного законодавства. У разі порушень інвестори мають право оскаржувати незаконні дії та вимагати компенсації за завдані збитки, спричинені діями або бездіяльністю державних структур. Вирішення таких спорів може здійснюватися в національних судах України, третейських судах, міжнародному комерційному арбітражі, а також у Міжнародному центрі з вирішення інвестиційних спорів [28].

До повномасштабної війни в Україні існували значні перешкоди для залучення іноземного капіталу, серед яких:

- високий рівень корупції;
- недовіра до судової системи;
- монополізація ринків;
- військовий конфлікт із росією з 2014 року;
- нестабільність валютно-фінансової системи;
- часті зміни законодавства;
- складність податкового адміністрування;
- обмеження руху капіталів та валют [29].

Розгортання повномасштабної війни значно ускладнило перспективи іноземного інвестування в Україні. Серед негативних наслідків воєнних дій варто відзначити:

- порушення логістичних ланцюгів через руйнування або закриття аеропортів і портів;
- масову міграцію населення;
- релокацію бізнесу з небезпечних регіонів;
- знищення критичної інфраструктури (ТЕС, АЕС, ГЕС, автошляхів);
- загальне погіршення економічних показників [30;31].

На сьогодні в українському законодавстві недостатньо розроблені механізми захисту іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. Зокрема, відсутня дієва система страхування воєнних ризиків та підтримки інвестиційних проєктів. Це змушує потенційних іноземних інвесторів займати вичікувальну позицію, аналізуючи зміни в інвестиційному кліматі України з урахуванням як довоєнних перешкод, так і викликів, спричинених війною.

Отже, іноземні інвестиції є суттєвим фактором економічного розвитку країн, оскільки вони забезпечують необхідний фінансовий капітал, технології та експертні знання, що сприяють стимулюванню зростання різних економічних секторів. Для оптимального використання прямих іноземних інвестицій країнам необхідно розробляти політичні стратегії, що сприятимуть вдосконаленню

регуляторних механізмів, які не лише стимулюють приплив іноземних інвестицій, а й забезпечують належний захист національних інтересів. Основними механізмами для ефективного залучення іноземних інвестицій є політична стабільність, прозоре регулювання, наявність стабільної правової системи, розвиток фінансового ринку, а також надання спеціальних податкових пільг та підтримка інновацій. Важливу роль відіграють також заходи, спрямовані на спрощення адміністративних процедур та створення сприятливих умов для ведення бізнесу. Система цих чинників у сукупності формує інвестиційно привабливе середовище, що сприяє стабільному економічному зростанню та розвитку національних економік.

РОЗДІЛ 2

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

2.1. Структурна динаміка іноземних інвестицій в Україну та її міжнародна інвестиційна позиція

Одним із ключових завдань економічної політики України протягом періоду її незалежності було залучення довгострокових іноземних інвестицій та стимулювання їх активної участі в економічному розвитку країни. У сучасних умовах, що характеризуються економічною, політичною та соціальною нестабільністю, створення сприятливого інвестиційного клімату набуває особливого значення як одного з визначальних чинників забезпечення стабільного та ефективного функціонування національної економіки в рамках повоєнного відновлення країни.

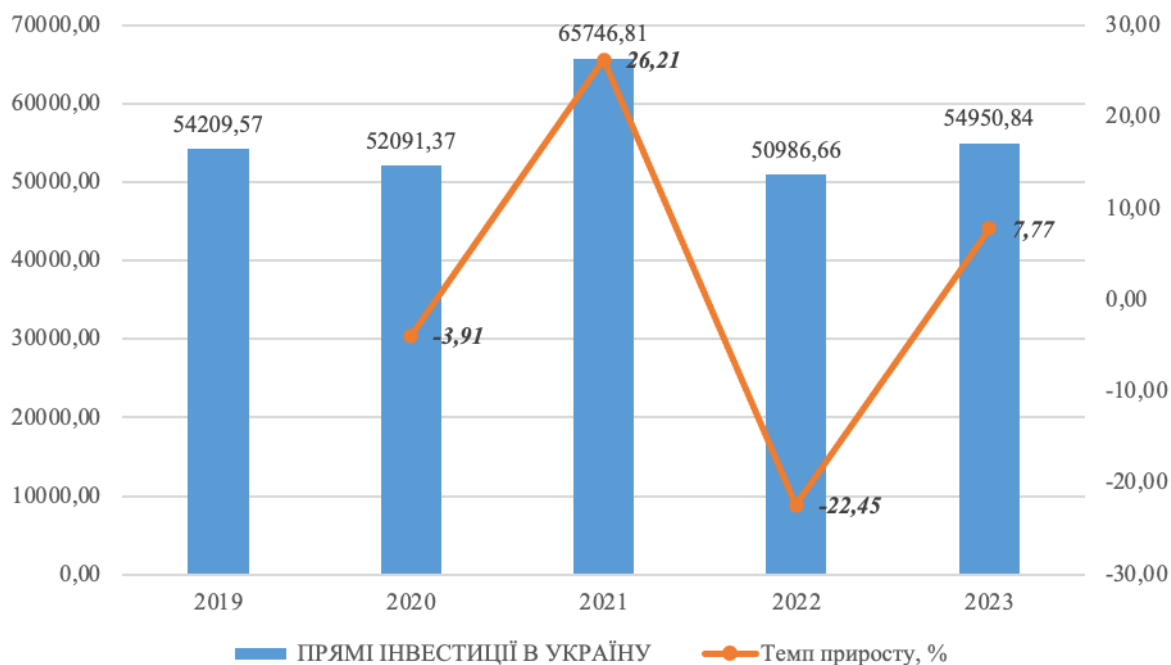

Рисунок 2.1 - Динаміка інвестицій в економіку України
в 2019-2023 рр.. млн. дол. США [32]

За досліджуваний період обсяг інвестицій в економіку України мав тенденцію до зростання в 2019-2021 рр. із обсягу в 54209,57 млн. дол. в 2019 році до 65746,8 млн. дол. в 2021 році. Внаслідок повномасштабної війни в Україні обсяг інвестицій скоротився в 2022 році на 22,5%, проте в 2023 році відбулося часткове відновлення надходжень інвестицій - +7,8% до обсягу в 54950,84 млн. дол.

Проаналізуємо динаміку обсягів прямих інвестицій в Україну (залишки за видами економічної діяльності) за видами економічної діяльності в 2019-2023 рр., що відображено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка прямих інвестицій в Україну (залишки за видами економічної діяльності) за видами економічної діяльності в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Показники	Роки, млн. дол.					Темп приросту, %		
	31.12. 2019	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2022	31.12. 2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Сільське, лісове та рибне господарство	1 489,0	1 638,2	3 004,0	2 792,4	3 416,6	-7,04	22,36	129,46
Промисловість	21 903,5	20 424,5	28 747,5	21 339,8	21 433,1	-25,77	0,44	-2,15
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	5 219,1	4 371,8	8 608,1	5 876,6	5 223,3	-31,73	-11,12	0,08
Переробна промисловість	13 192,3	12 361,4	15 711,3	11 901,9	12 427,2	-24,25	4,41	-5,80
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	3 441,1	3 640,7	4 359,3	3 513,9	3 716,2	-19,39	5,75	7,99
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	51,0	50,6	68,8	47,5	66,5	-30,99	40,00	30,20
Будівництво	885,3	1 029,4	1 169,9	811,0	993,9	-30,68	22,55	12,27
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	7 582,3	8 271,2	10 188,0	8 324,8	9 525,6	-18,29	14,42	25,63
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	2 151,4	1 902,9	2 171,7	1 802,8	2 076,5	-16,99	15,18	-3,48
Тимчасове розмішування й організація харчування	296,0	264,9	342,6	273,5	295,7	-20,17	8,10	-0,11
Інформація та телекомунікації	2 954,1	2 955,4	2 910,4	2 759,2	3 205,8	-5,20	16,19	8,52
Фінансова та страхова діяльність	5 226,8	4 834,2	5 945,4	3 860,6	4 631,4	-35,07	19,97	-11,39
Операції з нерухомим майном	5 355,3	4 923,4	5 031,1	3 728,6	3 994,0	-25,89	7,12	-25,42
Професійна, наукова та технічна діяльність	2 310,0	1 779,2	1 810,7	1 311,9	1 283,3	-27,55	-2,18	-44,44

Продовження таблиці 2.1

Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	883,2	809,8	994,0	596,2	654,8	-40,02	9,83	-25,86
Освіта	23,7	19,8	24,8	17,8	21,9	-28,14	22,98	-7,51
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	146,5	159,5	200,5	148,3	161,3	-26,04	8,77	10,11
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	165,7	157,2	189,4	165,5	156,7	-12,63	-5,32	-5,45
Нерозподілено за видами економічної діяльності	2 792,4	2 882,4	2 994,3	3 043,1	3 083,4	1,63	1,32	10,42

Упродовж досліджуваного періоду обсяг інвестицій у сектор сільського, лісового та рибного господарства зріс із 1 489,0 млн у 2019 році до 3 416,6 млн у 2023 році, що відповідає приросту на 129,5% за п'ять років. Незначне зменшення інвестицій у 2022 році на рівні -7% було компенсовано їх суттєвим відновленням у 2023 році, коли приріст склав 22,35%. Така тенденція свідчить про стабільну інвестиційну привабливість агропромислового комплексу, зумовлену його критичним значенням для забезпечення продовольчої безпеки навіть у кризових умовах.

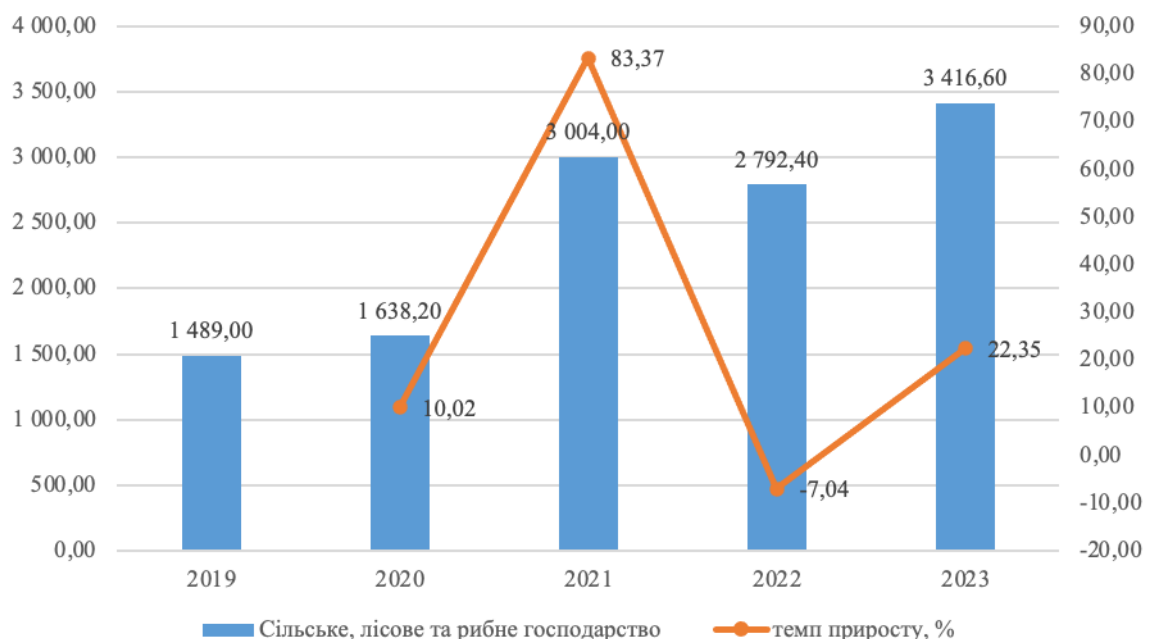

Рисунок 2.2 – Динаміка іноземних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Промисловий сектор загалом демонструє зниження обсягу інвестицій на 2,15% упродовж 2019-2023 рр. Причиною стало руйнування виробничих потужностей і зниження експортного потенціалу через військові дії. Найбільше скорочення зафіксовано у 2022 році (-26%), тоді як у 2023 році спостерігалось часткове стабілізування із приростом на 0,44%.

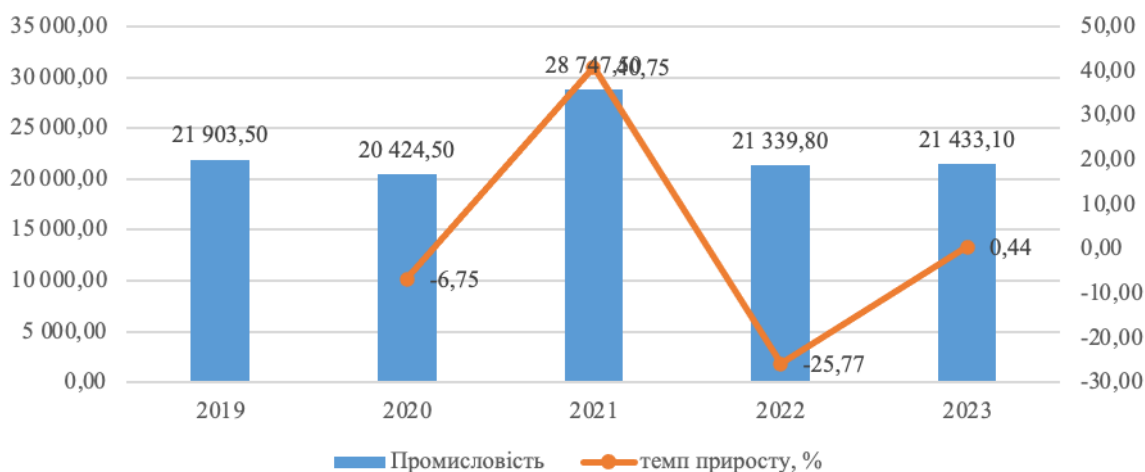

Рисунок 2.3 –Динаміка іноземних інвестицій в промисловість в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Добувна промисловість за п'ять років продемонструвала незначний приріст (+0,08%), хоча у 2022 році відбулося суттєве скорочення інвестицій на 31,73%.

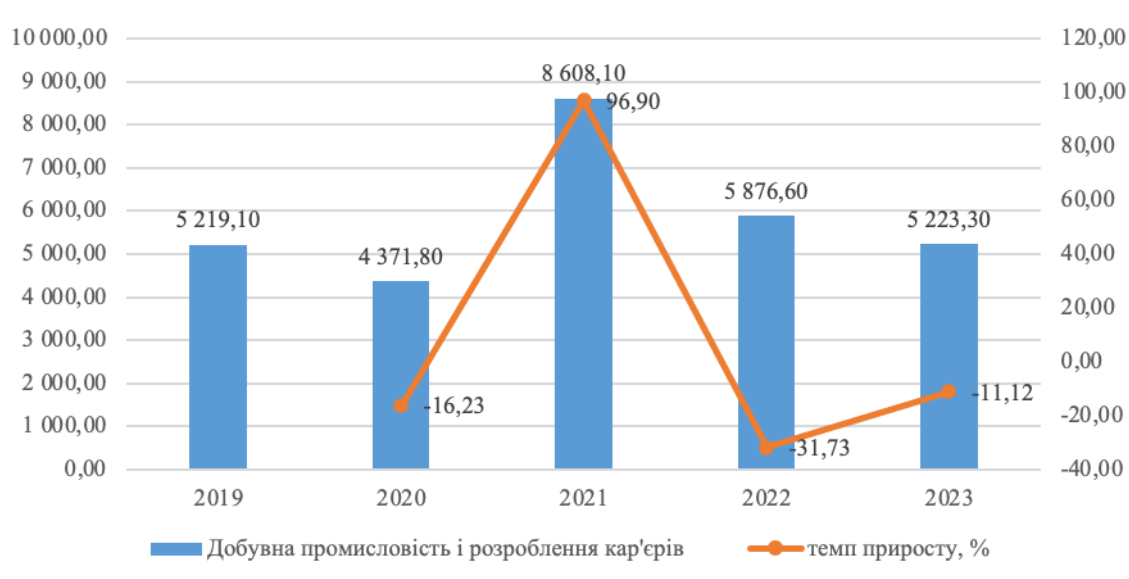

Рисунок 2.4 –Динаміка іноземних інвестицій в добувну промисловість в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Фактично за період 2019-2023 рр. іноземні інвестиції в добувну промисловість зросли із обсягу в 5219,1 млн. дол. в 2019 році до 5223,3 млн. дол. за результатом 2023 року.

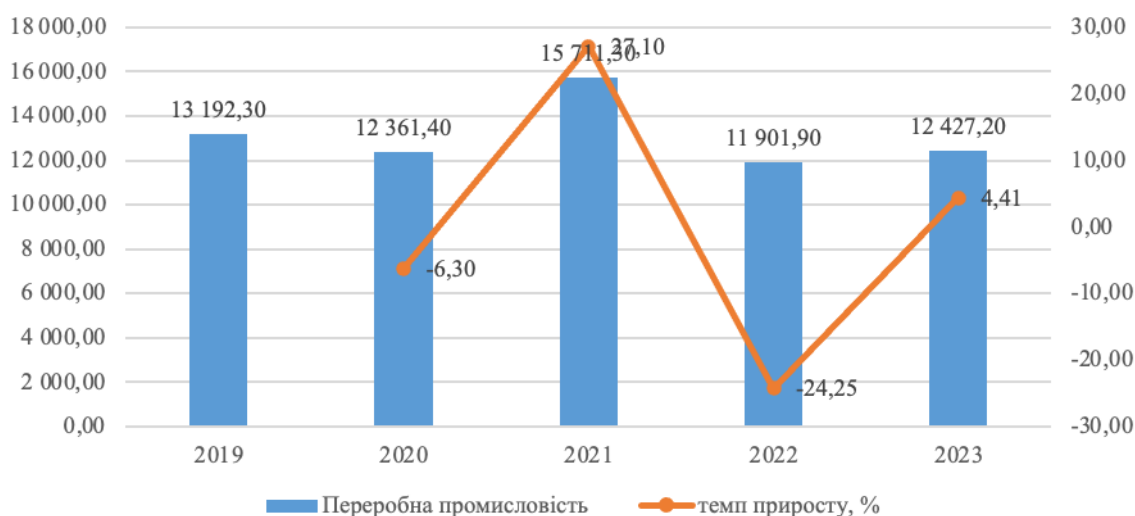

Рисунок 2.5 – Динаміка іноземних інвестицій в переробну промисловість в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Упродовж 2019-2023 рр. інвестиції в переробну промисловість мали тенденцію до скорочення на 5,8% із обсягу в 13192,3 млн. дол. в 2019 році до 12427,2 млн. дол. в 2023 році. Найбільше скорочення обсягів відбулося в 2022 р., коли обсяг інвестицій в переробну галузь скоротився на 24,3%. Це свідчить про вразливість галузі до логістичних труднощів та руйнування інфраструктури внаслідок повномасштабної війни в Україні.

Таблиця 2.2 – Динаміка прямих інвестицій в Україну (залишки за видами економічної діяльності) в переробну промисловість в 2019-2023 рр., млн. дол. США

Показники	Роки, млн. дол.					Темп приросту, %		
	31.12. 2019	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2022	31.12. 2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	4 174,9	3 699,9	4 147,5	3 394,6	3 872,2	-18,15	14,07	-7,25
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	154,1	150,7	184,7	143,7	165,3	-22,19	15,02	7,24
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	468,8	371,5	1 189,2	1 041,1	1 054,6	-12,45	1,30	124,95

Продовження таблиці 2.2

Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	806,7	756,9	924,9	643,0	666,2	-30,48	3,61	-17,42
Виробництво коксу та продуктів нафто-перероблення	207,2	474,1	826,7	932,7	750,4	12,82	-19,54	262,13
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	211,0	188,5	237,1	200,5	210,8	-15,42	5,11	-0,08
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	1 827,4	1 789,8	2 012,0	1 567,8	1 762,0	-22,08	12,39	-3,58
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	3 992,8	3 461,0	4 374,8	2 643,7	2 509,3	-39,57	-5,09	-37,16
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	1 089,9	1 219,6	1 415,8	1 018,5	1 099,8	-28,06	7,99	0,91
Виробництво меблів, іншої продукції; ремонт і монтаж машин і устаткування	259,4	249,3	398,7	316,4	336,7	-20,65	6,42	29,77

Джерело: складено на основі [32]

Сектор енергетики, який охоплює постачання електроенергії, газу та водопостачання, демонстрував помірне зростання обсягів інвестицій:

1) в сегменті постачання електроенергії та газу зафіксовано приріст за п'ять років на 7,99%, хоча у 2022 році інвестиції скоротилися на 19,39% через руйнування енергетичної інфраструктури;

2) сегмент водопостачання та поводження з відходами показав зростання надходження іноземних інвестицій на 30,20%, що свідчить про підвищений інтерес до екологічних проектів.

Обсяг іноземних інвестицій у будівельний сектор зріс на 12,27% за аналізований період. Однак у 2022 році було зафіксовано суттєве скорочення на 30,68%, яке вдалося частково компенсувати у 2023 році завдяки зростанню інвестицій на 22,55%. Ці дані свідчать про значний потенціал відновлення галузі у посткризовий період.

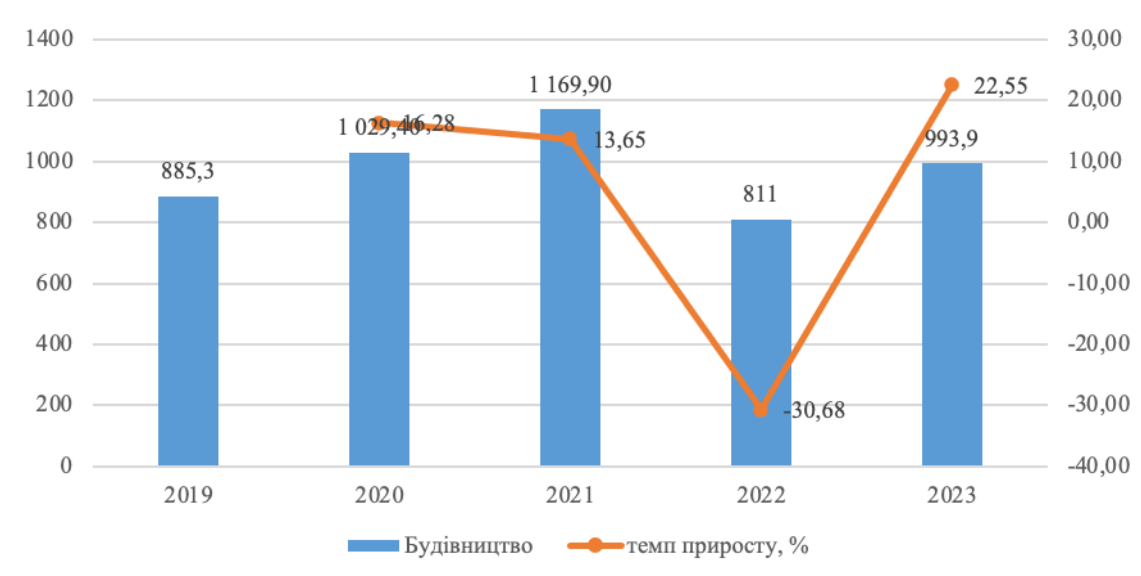

Рисунок 2.6 –Динаміка іноземних інвестицій в будівництво в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Сектор оптової та роздрібної торгівлі продемонстрував високі темпи зростання інвестицій, які за п'ять років збільшилися на 25,6%. За період 2019-2021 рр. обсяг інвестицій в оптову та роздрібну торгівлю зріс із обсягу в 7582,3 млн. дол. в 2019 році до 10188,0 млн. дол. в 2021 році. Проте, у 2022 році відбувся спад обсягу залучених інвестицій в галузь (-18,29%). Проте інвестиції зросли на 14,42% у 2023 році, що вказує на швидке відновлення галузі.

Рисунок 2.7 –Динаміка іноземних інвестицій в оптову та роздрібну торгівлю в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Сектор інформаційних технологій і телекомунікацій за період 2019-2022 рр. мав чітку динаміку до скорочення у відповідності до якої обсяг інвестицій в галузь скоротилася із 2954,1 млн. дол. в 2019 році до 2759,2 млн. дол. в 2022 році. Проте у 2023 році темп приросту досяг 16,19% до обсягу в 3205,8 млн. дол., що свідчить про адаптацію до нових умов і зростання попиту на цифрові послуги.

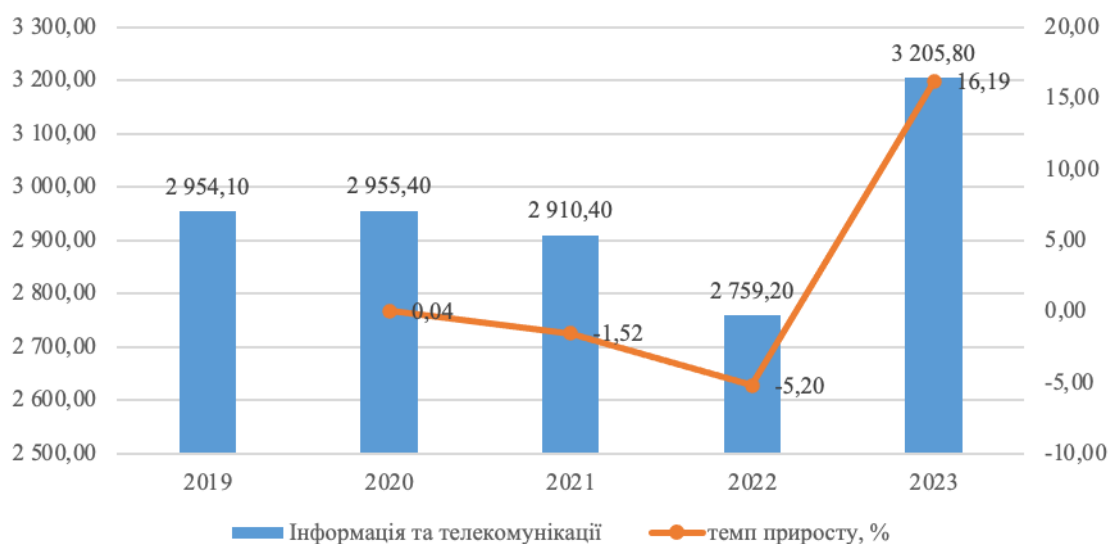

Рисунок 2.8 –Динаміка іноземних інвестицій в галузь інформації та телекомунікації в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Інвестиції у сектор нерухомості знизилися на 25,42% упродовж 2019-2023 рр. Зменшення на 25,89% у 2022 році, а також незначне відновлення у 2023 році (+7,12%) свідчать про високу чутливість галузі до економічних і військових ризиків.

Галузь професійної, наукової та технічної діяльності демонструє найбільше скорочення обсягів інвестицій – на 44,44% за аналізований період. У 2023 році спад склав 2,18%, що вказує на продовження негативної динаміки через несприятливі умови для реалізації довгострокових проєктів.

Фінансовий сектор зазнав скорочення інвестицій на 11,39% за аналізований період. Найбільший спад зафіксовано у 2022 році (-35,07%) через високі ризики у фінансовій сфері. У 2023 році спостерігалось часткове відновлення з темпом

приросту на 19,97%, хоча рівень інвестицій залишився нижчим за показники 2019 року.

Рисунок 2.9 – Динаміка іноземних інвестицій в фінансову та страхову діяльність в Україні в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Серед галузей економіки за питомою вагою залучених інвестицій доцільно виділити наступні групи:

1. галузі економіки, що отримують понад 10% від обсягу всіх іноземних інвестицій:

Таблиця 2.3 – Динаміка питомої ваги галузей економіки України, що отримують понад 10% від обсягу всіх іноземних інвестицій в 2019-2023 рр., %

Показники	Роки, %					Абсолютний приріст, %		
	31.12. 2019	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2022	31.12. 2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
	Промисловість	40,41	39,21	43,72	41,85	39,00	-1,87	-2,85
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	9,63	8,39	13,09	11,53	9,51	-1,57	-2,02	-0,12
Переробна промисловість	24,34	23,73	23,90	23,34	22,62	-0,55	-0,73	-1,72
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	13,99	15,88	15,50	16,33	17,33	0,83	1,01	3,35

Джерело: складено на основі [32]

За питомою вагою іноземних інвестицій, що надійшли в Україну найбільше було залучено в промисловість (понад 39%), а саме в переробну промисловість (понад 22%).

2. галузі економіки, що отримують від 5% до 10% від обсягу всіх інвестицій:

Таблиця 2.4 – Динаміка питомої ваги галузей економіки України, що отримують від 5% до 10% від обсягу всіх іноземних інвестицій в 2019-2023 рр., %

Показники	Роки, %					Абсолютний приріст, %		
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	2022/	2023/	2023/
	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2019
Сільське, лісове та рибне господарство	2,75	3,14	4,57	5,48	6,22	0,91	0,74	3,47
Промисловість	40,41	39,21	43,72	41,85	39,00	-1,87	-2,85	-1,40
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	9,63	8,39	13,09	11,53	9,51	-1,57	-2,02	-0,12
Переробна промисловість	24,34	23,73	23,90	23,34	22,62	-0,55	-0,73	-1,72
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6,35	6,99	6,63	6,89	6,76	0,26	-0,13	0,42
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,09	0,10	0,10	0,09	0,12	-0,01	0,03	0,03
Будівництво	1,63	1,98	1,78	1,59	1,81	-0,19	0,22	0,18
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	13,99	15,88	15,50	16,33	17,33	0,83	1,01	3,35
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,97	3,65	3,30	3,54	3,78	0,23	0,24	-0,19
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,55	0,51	0,52	0,54	0,54	0,02	0,00	-0,01
Інформація та телекомунікації	5,45	5,67	4,43	5,41	5,83	0,98	0,42	0,38
Фінансова та страхова діяльність	9,64	9,28	9,04	7,57	8,43	-1,47	0,86	-1,21
Операції з нерухомим майном	9,88	9,45	7,65	7,31	7,27	-0,34	-0,04	-2,61
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,26	3,42	2,75	2,57	2,34	-0,18	-0,24	-1,93
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,63	1,55	1,51	1,17	1,19	-0,34	0,02	-0,44
Нерозподілено за видами економічної діяльності	5,15	5,53	4,55	5,97	5,61	1,41	-0,36	0,46

Джерело: складено на основі [32]

3. галузі економіки, що отримують до 5% від обсягу всіх інвестицій:

Таблиця 2.5 – Динаміка питомої ваги галузей економіки України, що отримують менше 5% від обсягу всіх іноземних інвестицій в 2019-2023 рр., %

Показники	Роки, %					Абсолютний приріст, %		
	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	31.12.	2022/	2023/	2023/
	2019	2020	2021	2022	2023	2021	2022	2019
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,09	0,10	0,10	0,09	0,12	-0,01	0,03	0,03
Будівництво	1,63	1,98	1,78	1,59	1,81	-0,19	0,22	0,18
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	3,97	3,65	3,30	3,54	3,78	0,23	0,24	-0,19
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,55	0,51	0,52	0,54	0,54	0,02	0,00	-0,01
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,26	3,42	2,75	2,57	2,34	-0,18	-0,24	-1,93
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,63	1,55	1,51	1,17	1,19	-0,34	0,02	-0,44
Освіта	0,04	0,04	0,04	0,03	0,04	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,27	0,31	0,30	0,29	0,29	-0,01	0,00	0,02
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,31	0,30	0,29	0,32	0,29	0,04	-0,04	-0,02

Джерело: складено на основі [32]

Таким чином, за досліджуваний період обсяг інвестицій в економіку України мав тенденцію до зростання в 2019-2021 рр. із обсягу в 54209,57 млн. дол. в 2019 році до 65746,8 млн. дол. в 2021 році. Внаслідок повномасштабної війни в Україні обсяг інвестицій скоротився в 2022 році на 22,5%, проте в 2023 році відбулося часткове відновлення надходжень інвестицій - +7,8% до обсягу в 54950,84 млн. дол. За питомою вагою іноземних інвестицій, що надійшли в Україну найбільше було залучено в промисловість (понад 39%), а саме в переробну промисловість (понад 22%). Промисловий сектор загалом демонструє зниження обсягу інвестицій на 2,15% упродовж 2019-2023 рр. Причиною стало руйнування виробничих потужностей і зниження експортного потенціалу через військові дії. Найбільше скорочення зафіксовано у 2022 році (-26%), тоді як у 2023 році

спостерігалося часткове стабілізування із приростом на 0,44%. Упродовж 2019-2023 рр. інвестиції в переробну промисловість мали тенденцію до скорочення на 5,8% із обсягу в 13192,3 млн. дол. в 2019 році до 12427,2 млн. дол. в 2023 році. Найбільше скорочення обсягів відбулося в 2022 р., коли обсяг інвестицій в переробну галузь скоротився на 24,3%. Це свідчить про вразливість галузі до логістичних труднощів та руйнування інфраструктури внаслідок повномасштабної війни в Україні.

2.2. Європейський вектор іноземного інвестування економіки України

Післявоєнне відновлення України є складним завданням і винятковою можливістю для зміцнення економічної стійкості та сталого розвитку. Європейські інвестиції з огляду на їх історичні, економічні та політичні зв'язки з Україною готові відіграти вирішальну роль у відродженні економіки країни. Питома вага інвестицій з країн ЄС за досліджуваний період мала тенденцію до скорочення із рівня в 77,9% в 2019 році до 74,9% в 2023 році.

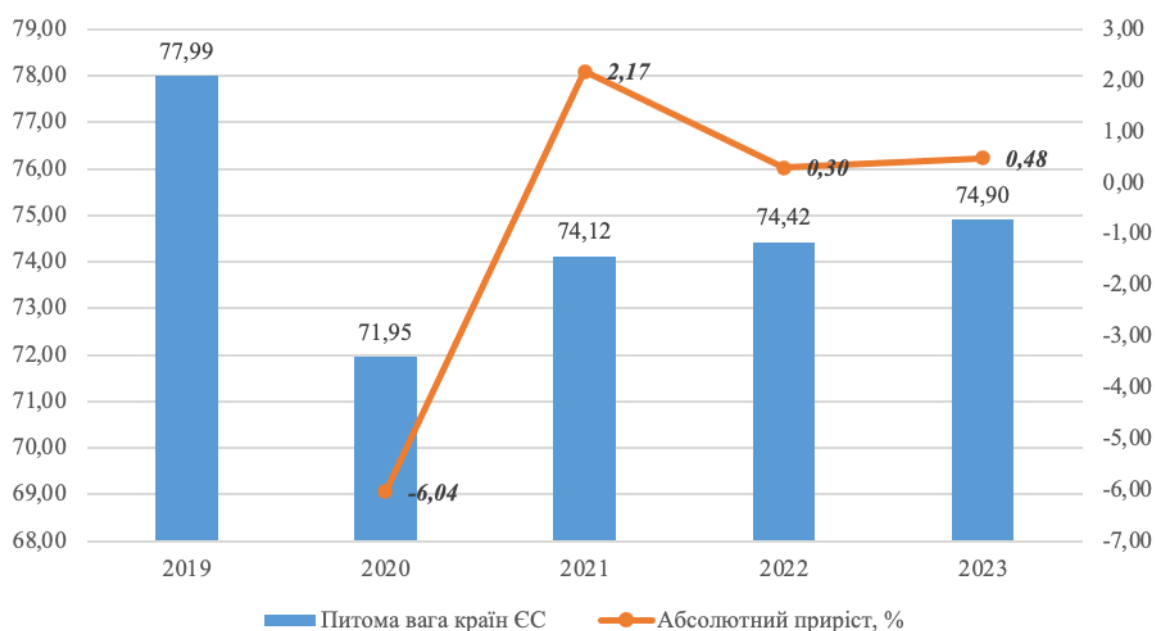

Рисунок 2.10 - Динаміка питомої ваги інвестицій в економіку України з країн ЄС в 2019-2023 рр., % [32]

Обсяг інвестицій, залучених з країн Європейського Союзу, продемонстрував тенденцію до зниження, зменшившись з 42 279,5 млн дол. США у 2019 році до 41 159,84 млн дол. США у 2023 році. Така динаміка свідчить про зменшення інвестиційної активності з боку ЄС, що, ймовірно, обумовлено посиленням економічної та політичної нестабільності, а також зростанням ризиків, спричинених військовими діями.

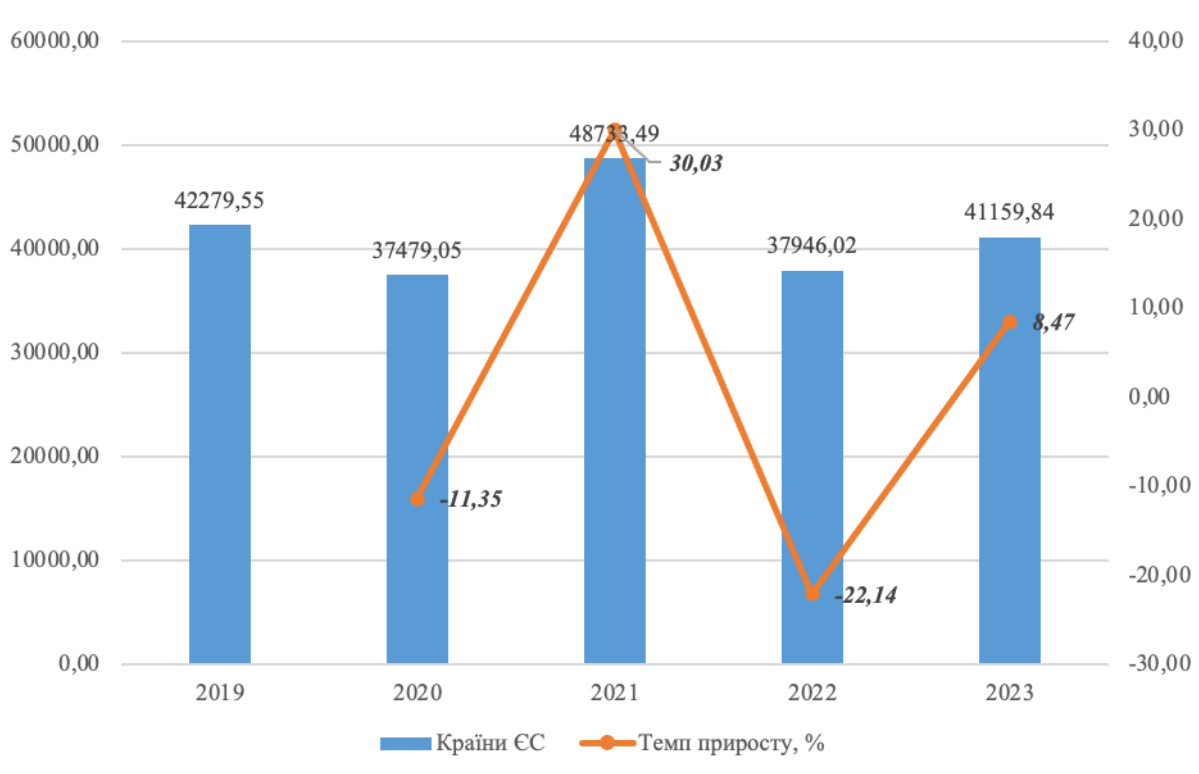

Рисунок 2.11 - Динаміка інвестицій в економіку України з країн ЄС в 2019-2023 рр., млн. дол.[32]

Країни ЄС продемонстрували незмінну підтримку України не лише в політичному, а й в економічному плані через різноманітні пакети фінансової допомоги та ініціатив з відновлення. Інвестиції у відновлення України відповідають геополітичним цілям ЄС, включаючи стабілізацію її східних кордонів, просування демократії та створення буфера проти потенційних майбутніх конфліктів. Для України інвестиції країн ЄС мають вирішальне значення для прискорення інтеграції до європейського економічного простору,

повоєнного відновлення та підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках.

Таблиця 2.6 – Динаміка прямих інвестицій в Україну (залишки за інструментами) з країн ЄС в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

Країна	Роки, млн. дол.					Темп приросту, %		
	2019	2020	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Австрія	1496,1	1671	1947,1	1653,20	1 887,10	-15,09	14,15	26,13
Бельгія	77,4	87,1	108,7	83	101,5	-23,64	22,29	31,14
Болгарія	89,7	92	112,9	96	111,7	-14,97	16,35	24,53
Греція	41,5	36,5	38,4	20	23	-47,92	15,00	-44,58
Данія	288,4	338,5	351,6	289,6	362,9	-17,63	25,31	25,83
Естонія	178,9	189,3	209,8	173,5	193,6	-17,30	11,59	8,22
Ірландія	28,4	44,6	152,9	186,6	186	22,04	-0,32	554,93
Іспанія	217,8	149,7	103,9	102,1	122	-1,73	19,49	-43,99
Італія	374,7	347,8	404,5	220,7	245	-45,44	11,01	-34,61
Кіпр	17734,1	16481,5	20846,3	16851,50	17732,60	-19,16	5,23	-0,01
Латвія	76,7	107,3	128,7	84,5	100,2	-34,34	18,58	30,64
Литва	246	210,9	223,3	95,2	142,6	-57,37	49,79	-42,03
Люксембург	830,6	1265,7	1567,8	1 270,40	1 480,30	-18,97	16,52	78,22
Мальта	68,6	755,6	762,4	496,1	551,5	-34,93	11,17	703,94
Нідерланди	11686,3	9855,1	14212,1	9 924,70	10965,30	-30,17	10,48	-6,17
Німеччина	2505	2321,7	3012,7	2 533,90	2 508,70	-15,89	-0,99	0,15
Польща	925,6	910,6	1200,5	928,2	1 088,40	-22,68	17,26	17,59
Португалія	9,9	9,6	14,3	11,2	11,9	-21,68	6,25	20,20
Румунія	19,6	21,8	28,4	19,4	28	-31,69	44,33	42,86
Словаччина	191,1	211,5	289,8	214,2	196,9	-26,09	-8,08	3,04
Словенія	69,5	62,8	64,2	55,4	61,8	-13,71	11,55	-11,08
Угорщина	379,8	395,2	494,6	613,4	728,4	24,02	18,75	91,79
Фінляндія	98	97,9	139,3	102,7	105,7	-26,27	2,92	7,86
Франція	1149,9	1038,1	1315,8	1 110,70	1 306,70	-15,59	17,65	13,64
Хорватія	5,2	4,6	8,1	6,3	7,1	-22,22	12,70	36,54
Чехія	175,2	193,6	270,2	214,9	249,2	-20,47	15,96	42,24
Швеція	591	579	724,9	588,7	661,6	-18,79	12,38	11,95
Всього	42279,60	37479,00	48733,50	37946,00	41159,80	-22,14	8,47	-2,65

На основі даних таблиці 2.6 можемо зробити наступні висновки:

– у 2023 році обсяг інвестицій з Австрії зріс на 26,13% порівняно з 2019 роком, що є найбільшим збільшенням серед основних інвесторів. Австрія

стабільно залишається однією з провідних країн за рівнем інвестицій в Україну, з обсягом інвестицій 1 887,1 млн. дол. США у 2023 році;

– Ірландія продемонструвала вражаючий приріст інвестицій на 554,93% у порівнянні з 2019 роком, що є значним досягненням. Однак, у 2023 році обсяг інвестицій залишився на рівні 2022 року, що свідчить про стабільність інвестування, незважаючи на значні коливання в попередні роки;

– обсяг інвестицій з Люксембургу зріс на 78,22% порівняно з 2019 роком, що свідчить про постійну інвестиційну активність цієї країни. У 2023 році інвестиції склали 1 480,3 млн. дол. США, що підтверджує стабільність його інвестиційної присутності;

– обсяг інвестицій з Греції знизився на 44,58% порівняно з 2019 роком, що є одним із найбільших спадів серед країн-інвесторів ЄС. У 2022 році обсяг інвестицій скоротився до 20 млн. дол. США, а у 2023 році дещо збільшився до 23 млн. дол. США, хоча загальний тренд залишався негативним;

– спостерігався спад інвестицій з Італії на 34,61% порівняно з 2019 роком, що може бути зумовлено економічними труднощами та іншими глобальними факторами;

– інвестиції з Литви скоротилися на 42,03% порівняно з 2019 роком, що вказує на значне зменшення інвестиційної активності цієї країни в Україні;

– у 2023 році обсяг інвестицій з Угорщини зріс на 91,79% порівняно з 2019 роком, що свідчить про зростаючу інвестиційну присутність цієї країни на українському ринку;

– відбулося зростання інвестицій з Польщі на 17,59% у порівнянні з 2019 роком, що вказує на стабільну інвестиційну активність і підтримку економічної співпраці між країнами;

– обсяг інвестицій з Чехії зріс на 42,24% порівняно з 2019 роком, що є позитивним сигналом для української економіки і вказує на підвищення зацікавленості чеських інвесторів у розвитку співпраці з Україною.

Аналіз структури інвестицій з країн Європейського Союзу за період 2019–2023 років відображає нерівномірність у динаміці залучення капіталу з боку окремих держав ЄС.

Таблиця 2.7 – Динаміка структури прямих іноземних інвестицій (залишки за інструментами) в Україну з країн ЄС в 2019-2023 рр., млн. дол. США [32]

№	Країна	Роки, %					Темп приросту, %		
		2019	2020	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
1	Австрія	3,54	4,46	4,00	4,36	4,58	0,36	0,23	1,05
2	Бельгія	0,18	0,23	0,22	0,22	0,25	0,00	0,03	0,06
3	Болгарія	0,21	0,25	0,23	0,25	0,27	0,02	0,02	0,06
4	Греція	0,10	0,10	0,08	0,05	0,06	-0,03	0,00	-0,04
5	Данія	0,68	0,90	0,72	0,76	0,88	0,04	0,12	0,20
6	Естонія	0,42	0,51	0,43	0,46	0,47	0,03	0,01	0,05
7	Ірландія	0,07	0,12	0,31	0,49	0,45	0,18	-0,04	0,38
8	Іспанія	0,52	0,40	0,21	0,27	0,30	0,06	0,03	-0,22
9	Італія	0,89	0,93	0,83	0,58	0,60	-0,25	0,01	-0,29
10	Кіпр	41,94	43,98	42,78	44,41	43,08	1,63	-1,33	1,14
11	Латвія	0,18	0,29	0,26	0,22	0,24	-0,04	0,02	0,06
12	Литва	0,58	0,56	0,46	0,25	0,35	-0,21	0,10	-0,24
13	Люксембург	1,96	3,38	3,22	3,35	3,60	0,13	0,25	1,63
14	Мальта	0,16	2,02	1,56	1,31	1,34	-0,26	0,03	1,18
15	Нідерланди	27,64	26,29	29,16	26,15	26,64	-3,01	0,49	-1,00
16	Німеччина	5,92	6,19	6,18	6,68	6,10	0,50	-0,58	0,17
17	Польща	2,19	2,43	2,46	2,45	2,64	-0,02	0,20	0,46
18	Португалія	0,02	0,03	0,03	0,03	0,03	0,00	0,00	0,01
19	Румунія	0,05	0,06	0,06	0,05	0,07	-0,01	0,02	0,02
20	Словаччина	0,45	0,56	0,59	0,56	0,48	-0,03	-0,09	0,03
21	Словенія	0,16	0,17	0,13	0,15	0,15	0,01	0,00	-0,01
22	Угорщина	0,90	1,05	1,01	1,62	1,77	0,60	0,15	0,87
23	Фінляндія	0,23	0,26	0,29	0,27	0,26	-0,02	-0,01	0,03
24	Франція	2,72	2,77	2,70	2,93	3,17	0,23	0,25	0,45
25	Хорватія	0,01	0,01	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00
26	Чехія	0,41	0,52	0,55	0,57	0,61	0,01	0,04	0,19
27	Швеція	1,40	1,54	1,49	1,55	1,61	0,06	0,06	0,21
	Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Кіпр залишався провідним інвестором, забезпечуючи найбільшу частку загального обсягу інвестицій протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році його частка становила 43,08%, демонструючи стабільно високі показники. Нідерланди зберігали позицію другого за величиною джерела інвестицій, що у 2023 році складало 26,64%.

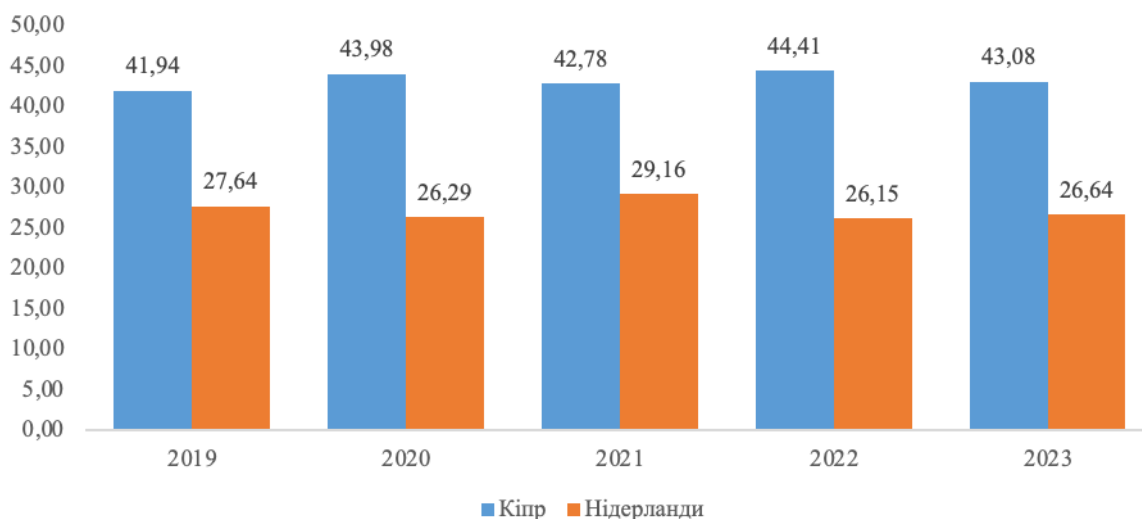

Рисунок 2.12 - Динаміка питомої ваги інвестицій в економіку України з Кіпру та Нідерландів в 2019-2023 рр., %[32]

Серед великих країн Європейського Союзу Німеччина, Франція та Австрія характеризуються стабільним зростанням або утриманням своїх інвестиційних обсягів. Частка Німеччини у 2023 році знизилася до 6,10% порівняно з піковим значенням у 2022 році (6,68%). Франція демонструвала поступове збільшення обсягів інвестицій, з 2,72% у 2019 році до 3,17% у 2023 році. Австрія продемонструвала стійке зростання, досягнувши рівня 4,58% у 2023 році.

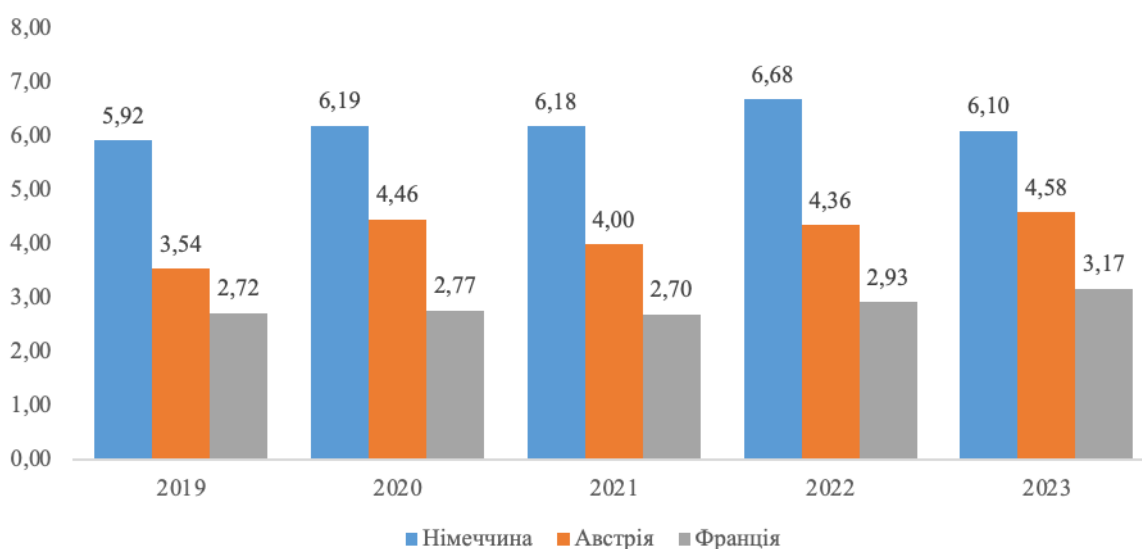

Рисунок 2.13 - Динаміка питомої ваги інвестицій в економіку України з Німеччини, Австрії та Франції в 2019-2023 рр., % [32]

Позитивною динамікою також вирізнялися Люксембург і Угорщина. Питома вага інвестицій з Люксембургу зросла з 1,96% у 2019 році до 3,60% у 2023 році. Також питома вага Угорщини продемонструвала суттєве зростання - з 0,90% до 1,77% за 2019-2023 рр..

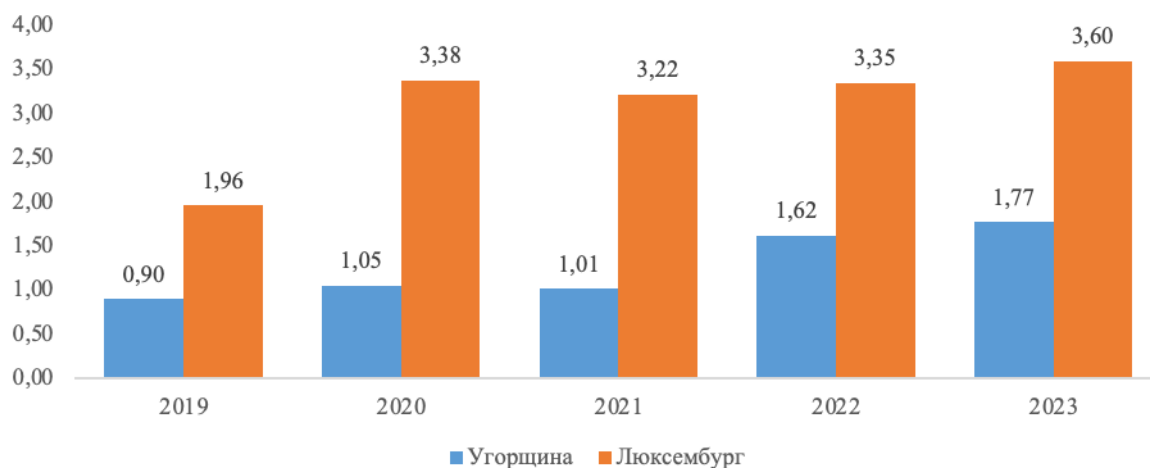

Рисунок 2.14 - Динаміка питомої ваги інвестицій в економіку України з Люксембургу та Угорщини в 2019-2023 рр., % [32]

Водночас, такі країни, як Іспанія, Італія та Литва, демонстрували нестійкість інвестиційної активності. Для Італії відзначається поступове скорочення питомої ваги з 0,89% у 2019 році до 0,60% у 2023 році. Литва зазнала значного зменшення питомої ваги в обсягах інвестицій з 0,35% у 2023 році.

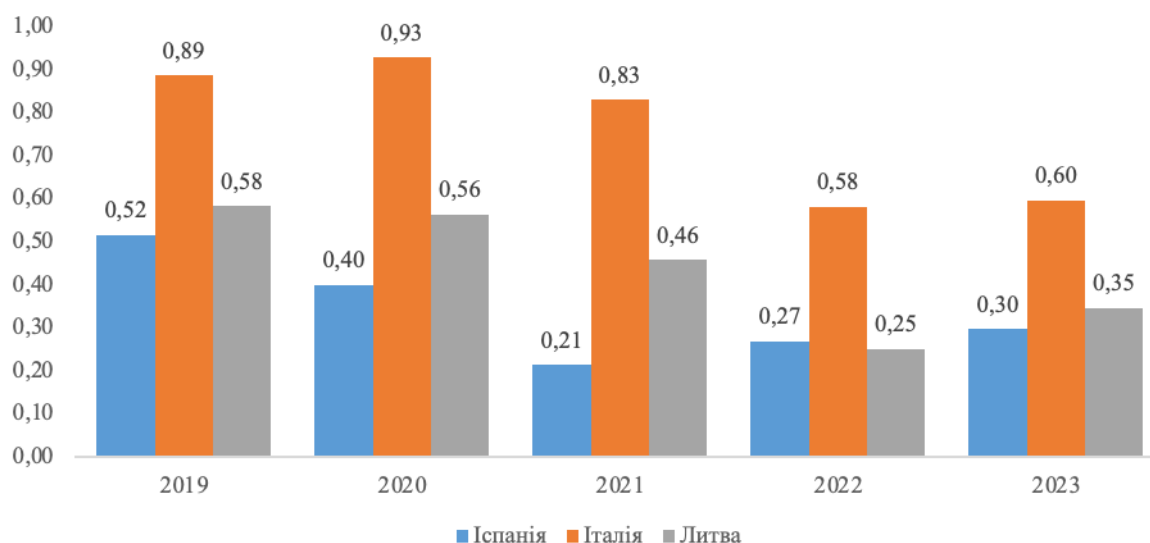

Рисунок 2.15 - Динаміка питомої ваги інвестицій в економіку України з Іспанії, Італії та Литви в 2019-2023 рр., % [32]

Окремі країни, зокрема Португалія, Хорватія та Румунія, утримували мінімальні частки у загальній структурі інвестицій, які протягом досліджуваного періоду не перевищували 0,1%.

Таблиця 2.8 – Динаміка прямих іноземних інвестицій (операції за інструментами) в Україну з країн ЄС в 2019-2023 рр., млн. дол.

№	Країна	Прямі іноземні інвестиції (операції за інструментами) в Україну					Темп приросту, %		
		2019	2020	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
1	Австрія	121,1	41,7	167,8	121,1	278,7	-27,83	130,14	130,14
2	Бельгія	18,7	7,6	28,2	-9,6	13	-134,04	-235,42	-30,48
3	Болгарія	13,5	18,8	12	10,2	16,9	-15,00	65,69	25,19
4	Греція	1,3	-9,7	3,6	0,7	2,1	-80,56	200,00	61,54
5	Данія	84,9	16,2	47,3	31,2	71,6	-34,04	129,49	-15,67
6	Естонія	83,2	15,2	58,3	12	43,5	-79,42	262,50	-47,72
7	Ірландія	2,5	13,2	107,3	5,1	3,1	-95,25	-39,22	24,00
8	Іспанія	77,6	-80,2	-63,7	4,2	27,8	-106,59	561,90	-64,18
9	Італія	-6,7	9,5	42,3	-7,2	-1,3	-117,02	-81,94	-80,60
10	Кіпр	2661	-910	1674,4	-77,7	1 130,00	-104,64	-1554,31	-57,53
11	Латвія	-25,9	-7,6	21,8	-6,1	20	-127,98	-427,87	-177,22
12	Литва	20,8	1,6	11,3	0,6	23	-94,69	3733,33	10,58
13	Люксембург	185,1	214,5	321,1	262,4	284,5	-18,28	8,42	53,70
14	Мальта	2,4	3	10	2,8	29,9	-72,00	967,86	1145,83
15	Нідерланди	589	-266,3	1435,2	532,4	1 117,60	-137,10	-309,92	89,75
16	Німеччина	93,3	-299,5	695,3	-284	-60,1	-140,85	-78,84	-164,42
17	Польща	211,2	129,3	227,9	96,7	191	-57,57	97,52	-9,56
18	Португалія	-0,6	-2,5	0	-1,9	0,7	#ДЕЛ/0!	-136,84	-216,67
19	Румунія	2,5	0	3	0,4	5,3	-86,67	1225,00	112,00
20	Словаччина	46	22,7	76,6	-20,8	-14,6	-127,15	-29,81	-131,74
21	Словенія	-10,2	-3	0	3	9,3	#ДЕЛ/0!	210,00	-191,18
22	Угорщина	190,6	85,8	128	150,3	101,9	17,42	-32,20	-46,54
23	Фінляндія	-0,3	12	15,2	-1,8	1,8	-111,84	-200,00	-700,00
24	Франція	161,4	112,5	177,2	191,4	266,1	8,01	39,03	64,87
25	Хорватія	2,4	-2,3	0	0	-0,5	#ДЕЛ/0!	#ДЕЛ/0!	-120,83
26	Чехія	-3,9	27,3	73,9	-1,4	34,1	-101,89	-2535,71	-974,36
27	Швеція	127,6	31,5	160,9	-43,6	26,5	-127,10	-160,78	-79,23
	Всього	4 826,30	-834,7	5443,90	-94,5	3 621,70	-101,74	-3932,49	-24,96

Джерело: складено на основі [32]

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій (операції за інструментами) в Україну з країн Європейського Союзу за період 2019-2023 років свідчить про нестабільність інвестиційної ситуації. У 2019 році загальний обсяг прямих іноземних інвестицій склав 4 826,3 млн дол. США, однак у 2020 році зафіксовано суттєвий відтік інвестицій, що призвів до їх негативного значення в -834,7 млн дол., що, ймовірно, було зумовлено економічними та політичними потрясіннями, викликаними пандемією COVID-19. У 2021 році спостерігався процес відновлення інвестицій, які збільшилися до обсягу в 5 443,9 млн дол. США, проте в 2022 році відбулося значне скорочення інвестицій, знову до негативного значення в -94,5 млн дол., що можна пояснити початком повномасштабної війни в Україні. У 2023 році обсяг інвестицій знову зріс до 3 621,7 млн дол., що свідчить про зростання інвестиційної активності країн ЄС в економіку України.

Отже, обсяг інвестицій, залучених з країн Європейського Союзу, продемонстрував тенденцію до зниження, зменшившись з 42 279,5 млн дол. США у 2019 році до 41 159,84 млн дол. США у 2023 році. Така динаміка свідчить про зменшення інвестиційної активності з боку ЄС, що, ймовірно, обумовлено посиленням економічної та політичної нестабільності, а також зростанням ризиків, спричинених військовими діями. Питома вага інвестицій з країн ЄС за досліджуваний період мала тенденцію до скорочення із рівня в 77,9% в 2019 році до 74,9% в 2023 році. Кіпр залишався провідним інвестором, забезпечуючи найбільшу частку загального обсягу інвестицій протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році його частка становила 43,08%, демонструючи стабільно високі показники. Нідерланди зберігали позицію другого за величиною джерела інвестицій, що у 2023 році складало 26,64%.

2.3. Детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування економіки України

Детермінанти механізму стимулювання іноземного інвестування в економіку України визначаються взаємодією внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на інвестиційний клімат, економічну стабільність і загальну привабливість держави для іноземних інвесторів. У контексті сучасних викликів і трансформацій економічного середовища України ці фактори включають низку ключових компонентів.

1. Макроекономічна стабільність. Стабільність макроекономічних показників слугує фундаментальною основою для залучення іноземних інвестицій. Основними аспектами, які враховують іноземні інвестори, є:

1) темпи зростання ВВП. Позитивна динаміка економічного зростання сигналізує про стабільний розвиток країни та створює сприятливі умови для прибуткових інвестицій;

2) інфляція та валютний курс. Низький рівень інфляції та стабільність національної валюти знижують ризики інвестиційної діяльності;

3) державний борг і дефіцит бюджету. Оптимальний рівень боргового навантаження зміцнює довіру до національної економіки та формує позитивне сприйняття серед потенційних інвесторів.

2. Інвестиційний клімат. Привабливість України для іноземного капіталу значною мірою залежить від умов, створених для інвесторів. Основними аспектами є:

1) податкова система: зменшення податкового навантаження, запровадження пільг і забезпечення прозорості податкової політики сприяють стимулюванню інвестиційних потоків.

2) доступ до ресурсів: конкурентоспроможна вартість природних, трудових і виробничих ресурсів є важливим стимулом для інвесторів.

3) собівартість виробництва: низька вартість робочої сили та матеріальних ресурсів створює додаткові переваги для підприємницької діяльності.

3. Розвиток фінансових ринків. Розвинений ринок капіталу є одним із ключових елементів для забезпечення доступу до фінансування та підвищення ліквідності економіки. У цьому контексті важливими є розбудова фондового ринку, що забезпечує прозорість та ефективність торгівлі цінними паперами та можливості страхування інвестиційних ризиків, а також використання механізмів кредитних гарантій для захисту капіталовкладень.

4. Експортний потенціал. Конкуентоспроможність національної продукції на зовнішніх ринках є вагомим фактором залучення іноземного капіталу. Зокрема, наявність угод про вільну торгівлю, податкові та митні пільги для експортерів створюють додаткові стимули для іноземних інвесторів.

Проаналізуємо виокремлені фактори далі.

Україна характеризується середнім рівнем оподаткування, притаманним для країн Центральної Європи, де ставки податків становлять: 20% - для податку на додану вартість (ПДВ), 18% - для податку на доходи фізичних осіб (ПДФО), та 18% - для податку на прибуток.

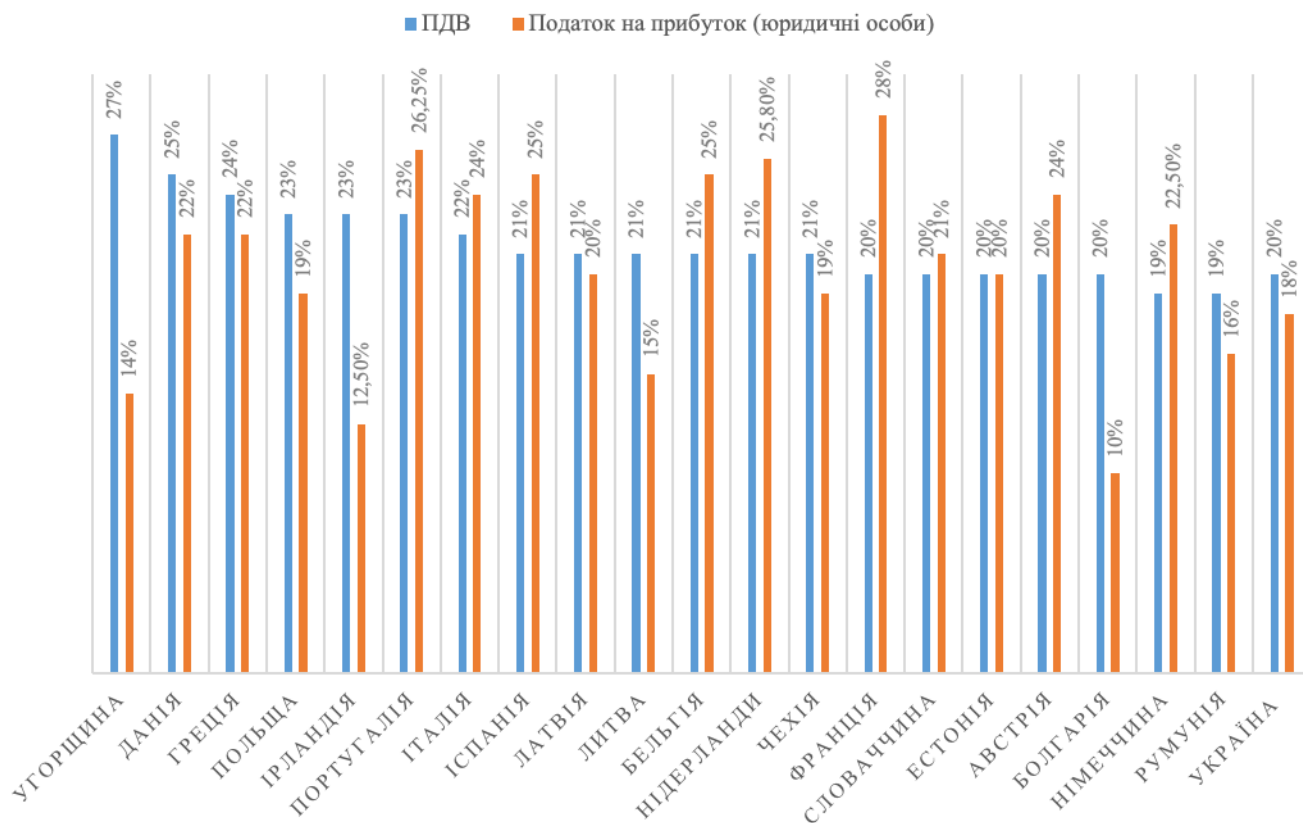

Рисунок 2.16 - Ставки на податки в Україні та країнах ЄС в 2023 році [32]

Наступним кроком здійсимо аналіз макроекономічних показників України в 2019-2023 рр.

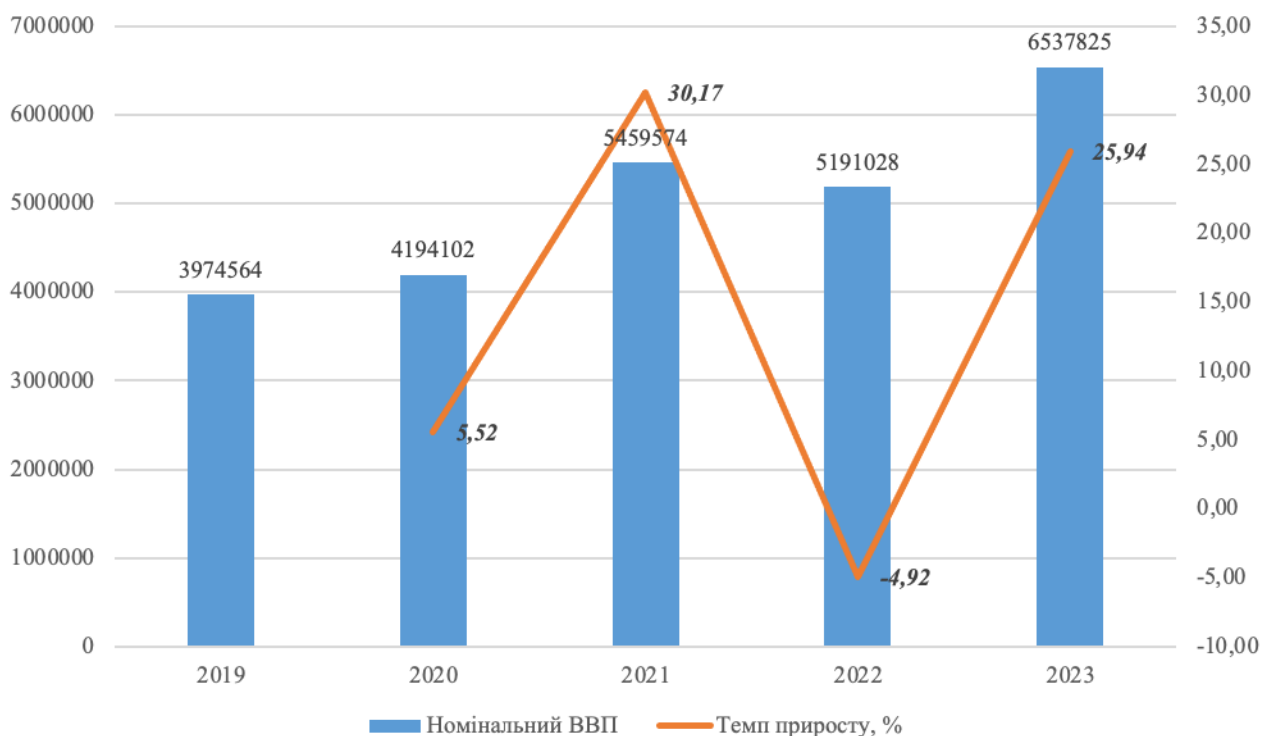

Рисунок 2.18 – Динаміка номінального ВВП в Україні в 2019-2023 рр., млн. грн. [33]

Протягом 2019-2021 років номінальний валовий внутрішній продукт (ВВП) демонстрував позитивну динаміку зростання: на 5,52% у 2020 році та на 30,17% у 2021 році, збільшившись з 3 974 564 млн грн у 2019 році до 5 459 574 млн грн у 2021 році. Водночас, у перший рік повномасштабної війни в Україні номінальний ВВП скоротився на 4,92%, досягнувши 5 191 028 млн грн. За підсумками 2023 року номінальний ВВП зріс на 25,94%, досягнувши рівня 6 537 825 млн грн.

Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України протягом досліджуваного періоду також показав тенденцію до зростання в 2019-2021 роках. Однак у 2022 році, при скороченні на 11,4%, його обсяг склав 3 865 780 млн грн. У 2023 році реальний ВВП зріс на 42,74%, досягнувши рівня 5 518 062 млн грн.

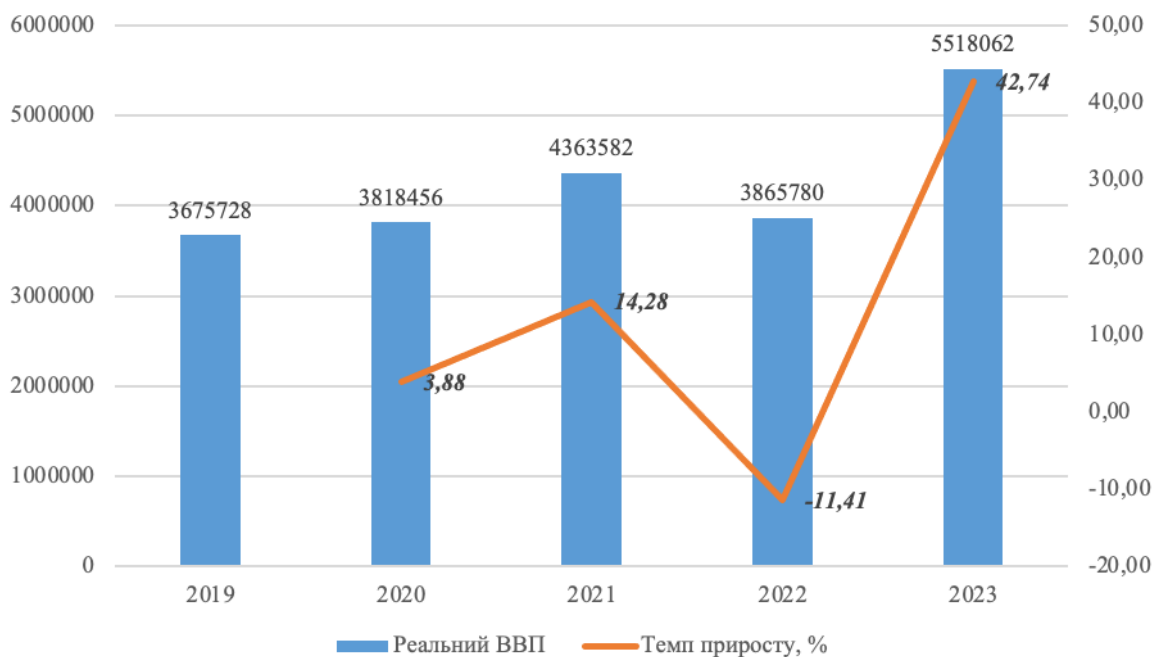

Рисунок 2.19 – Динаміка реального ВВП в Україні в 2019-2023 рр., млн. грн.

[33]

У період з 2019 по 2024 рік в Україні спостерігалися значні коливання рівня інфляції: від помірного зростання в 2019–2020 роках до різкого підвищення в 2022 році, що було спричинене військовими діями, та часткового зниження темпів інфляції в 2023–2024 роках.

Таблиця 2.9 - Зведена таблиця індексів споживчих цін в Україні з 2019 по 2024 рр. (%) [33]

Зведена таблиця індексів споживчих цін з 2000 по 2024 рр. (%)													
	січ нь	лют ий	березе нь	квітє нь	траве нь	черве нь	липе нь	серпе нь	вересе нь	жовте нь	листоп ад	грудє нь	За рік
2019	101,0	100,5	100,9	101,0	100,7	99,5	99,4	99,7	100,7	100,7	100,1	99,8	104,1
2020	100,2	99,7	100,8	100,8	100,3	100,2	99,4	99,8	100,5	101,0	101,3	100,9	105,0
2021	101,3	101,0	101,7	100,7	101,3	100,2	100,1	99,8	101,2	100,9	100,8	100,6	110,0
2022	101,3	101,6	104,5	103,1	102,7	103,1	100,7	101,1	101,9	102,5	100,7	100,7	126,6
2023	100,8	100,7	101,5	100,2	100,5	100,8	99,4	98,6	100,5	100,8	100,5	100,7	105,1
2024	100,4	100,3	100,5	100,2	100,6	102,2	100,0	100,6	101,5	101,8			108,4

значення індексу надаються у відсотках відносно попереднього місяця

Станом на жовтень 2024 року інфляція в Україні становила 101,8%. Загалом, за цей період інфляція в Україні демонструвала високі темпи, що вимагає впровадження комплексних економічних реформ з метою стабілізації рівня цін.

Таблиця 2.10 – Динаміка курсів валют в Україні з 2020 по 2024 рр., грн. [32]

Назва валюти	2020	2021	2022	2023	2024
					жовтень
1 фунт стерлінгів	34,59	37,55	39,86	45,47	53,89
1 долар США	26,96	27,29	32,34	36,57	41,24
1 євро	30,79	32,31	33,98	39,56	45,02
1 канадський долар	20,11	21,76	24,80	27,10	30,04
1 злотий	6,93	7,08	7,27	8,71	10,43
1 СПЗ (спеціальні права запозичення)	37,57	38,88	43,19	48,80	55,15
100 форинтів	8,76	9,02	8,73	10,37	11,21
1 чеська крона	1,16	1,26	1,39	1,65	1,78
1 шведська крона	2,94	3,18	3,20	3,45	3,95
1 швейцарський франк	28,76	29,86	33,86	40,72	47,97
1 юань Женьміньбі	3,91	4,23	4,79	5,17	5,82
10 єн	2,53	2,49	2,46	2,61	2,76

За період 2020- жовтень 2024 року курс долару зріс і рівня в 26,96 грн./дол. до 41,24 станом на жовтень 2024 р. Курс євро в Україні також продемонстрував динаміку до зростання із рівня в 30,79 грн./євро до 45,02 грн./євро станом на жовтень 2024 р. Дана динаміка свідчить про значне послаблення національної валюти, що, ймовірно, було спричинено комплексом економічних, геополітичних та соціальних чинників.

Отже, реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) України протягом досліджуваного періоду також показав тенденцію до зростання в 2019-2021 роках. Однак у 2022 році, при скороченні на 11,4%, його обсяг склав 3 865 780 млн грн. У 2023 році реальний ВВП зріс на 42,74%, досягнувши рівня 5 518 062 млн грн. У період з 2019 по 2024 рік в Україні спостерігалися значні коливання рівня інфляції: від помірного зростання в 2019–2020 роках до різкого підвищення в 2022 році, що було спричинене військовими діями, та часткового зниження темпів інфляції в 2023–2024 роках. Станом на жовтень 2024 року інфляція в Україні становила 101,8%. Загалом, за цей період інфляція в Україні демонструвала високі

темпи, що вимагає впровадження комплексних економічних реформ з метою стабілізації рівня цін. За період 2020- жовтень 2024 року курс долару зріс і рівня в 26,96 грн./дол. до 41,24 станом на жовтень 2024 р. Курс євро в Україні також продемонстрував динаміку до зростання із рівня в 30,79 грн./євро до 45,02 грн./євро станом на жовтень 2024 р. Дана динаміка свідчить про значне послаблення національної валюти, що, ймовірно, було спричинено комплексом економічних, геополітичних та соціальних чинників.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

3.1. Міжнародний досвід стимулювання іноземних інвестицій

Іноземні інвестиції виступають важливим фактором формування сприятливих умов для інвестування та забезпечення ефективного використання закордонного капіталу в економіці країни. Залучення іноземного капіталу сприяє запобіганню монополізації економіки, формуванню раціональної структури виробництва, реалізації ринкових механізмів та зміцненню конкурентних переваг між суб'єктами господарської діяльності.

Аналізуючи досвід розвинених країн, можна виокремити ключові напрями стимулювання інвестиційної активності, серед яких податкове та амортизаційне стимулювання, державна підтримка інвестицій, забезпечення їхнього захисту, а також розвиток інноваційної діяльності. Одним із найбільш поширених інструментів податкового стимулювання є інвестиційний податковий кредит, який передбачає відстрочення сплати або знижку з податку на прибуток на суми, вкладені в нові технології та інновації.

Розмір такого податкового кредиту, як правило, визначається у відсотках від вартості інвестицій. У розвинених країнах цей показник варіюється від 10–15% (Канада) до 100% (США, Ірландія), що демонструє ефективність інструменту у стимулюванні інноваційної активності та розвитку сучасних технологій [40].

У Великій Британії активно впроваджуються заходи зі стимулювання інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) шляхом зменшення оподаткованого доходу підприємств на суму здійснених інвестицій у ці напрями. У США та Канаді діє механізм податкової знижки в розмірі 20% на приріст інвестицій, за умови, що обсяг додаткових вкладень у НДДКР, на які поширюється пільга, не перевищує 50% загальної суми витрат за

визначений період. У Франції чинне законодавство дозволяє підприємствам зменшувати суму податку на прибуток на 50% різниці між інвестиціями в НДДКР за звітний рік та середнім обсягом таких інвестицій за два попередні роки, що забезпечує часткове відшкодування витрат на інноваційні проєкти.

Досвід України у застосуванні податкових пільг для стимулювання інвестицій виявився малоефективним. Основними причинами стали численні зловживання пільгами, такі як ухилення від оподаткування та створення підприємств з мінімальними інвестиціями виключно для отримання податкових привілеїв, що сприяло появі псевдоінвесторів. Сучасний Податковий кодекс України передбачає податкові пільги, спрямовані на розвиток пріоритетних галузей економіки та активізацію інвестиційної діяльності. Однак відсутність ефективного механізму контролю та відповідальності за цільове використання пільг обмежує їх вплив, перетворюючи цей інструмент на засіб відтоку коштів із державного бюджету.

Додатково, значний рівень податкового навантаження в Україні негативно позначається на фінансових можливостях суб'єктів господарювання щодо фінансування інвестицій. Незважаючи на окремі позитивні зміни, податкова система країни продовжує виконувати переважно фіскальну функцію. У світовій практиці, натомість, застосовуються преференції для підприємств, які інвестують у основні фонди, тоді як для підприємств, що уникають інвестицій, податкове навантаження підвищується. Такий підхід, зокрема, широко використовується в Німеччині, де податок на нерухомість для повністю амортизованих основних фондів, що залишаються в експлуатації, розраховується не за залишковою, а за первісною вартістю.

Щодо інвестиційного податкового кредиту, в Україні протягом тривалого часу ведуться спроби впровадження механізму його реалізації у національному законодавстві. Цей інструмент розглядається як форма відтермінування сплати податку на прибуток із подальшою поступовою виплатою відстрочених податкових зобов'язань та нарахованих відсотків за користування кредитом у розмірі 50% річної облікової ставки Національного банку України.

Надання інвестиційного податкового кредиту передбачається для суб'єктів підприємницької діяльності, які реалізують інвестиційні, інноваційні та інфраструктурні проєкти, спрямовані на забезпечення конкурентних переваг українських компаній і товарів, залучення іноземних інвестицій, розвиток національної економіки, створення нових робочих місць, впровадження енергозберігаючих технологій та покращення транспортної інфраструктури.

Водночас механізм надання такого кредиту у чинному законодавстві України залишається незакріпленим. Використання амортизаційних пільг як засобу стимулювання інвестицій зумовлене тим, що у світовій практиці амортизаційні відрахування становлять основне джерело фінансування інвестицій. Натомість в Україні домінуючим джерелом є прибуток. У міжнародній практиці стимулювання інвестиційної активності досягається шляхом прискореної амортизації, яка передбачає штучне скорочення терміну експлуатації основних засобів або проведення амортизаційних відрахувань у підвищених обсягах протягом кількох років з їх подальшим зниженням.

На сучасному етапі амортизаційні відрахування на українських підприємствах дедалі частіше використовуються для покриття поточних споживчих витрат, що значною мірою знижує їхню інвестиційну функцію. Успіх інвестиційного розвитку у міжнародній практиці також пов'язаний із державною підтримкою та захистом інвестицій, які сприяють створенню сприятливого інвестиційного клімату, що, своєю чергою, визначає інвестиційну привабливість країн, регіонів та окремих компаній.

Серед розвинених країн лідером із найбільш привабливим інвестиційним режимом виступає Велика Британія. Законодавство цієї держави не містить спеціальних обмежень для іноземних фізичних і юридичних осіб щодо володіння нерухомістю на її території. Іноземні інвестори мають свободу у виборі напрямків капіталовкладень у межах країни. Додатковими факторами інвестиційної привабливості є розмір ринку, політична та економічна стабільність, а також високий рівень розвитку інфраструктури.

США демонструють приклад країни з чіткою системою захисту прав інвесторів. Їхнє законодавство передбачає можливість компенсації власникам прав інтелектуальної власності за збитки, завдані іншими особами, причому розмір відшкодування не може бути меншим за очікуваний прибуток від продажу ліцензії на використання цих прав.

Вартий уваги також досвід Китаю у стимулюванні залучення іноземного капіталу. Інвестиційна політика цієї держави спрямована на відкриття нових джерел фінансування, поступове зрівняння умов для іноземних і вітчизняних виробників, орієнтованих на експорт, та активне залучення капіталів транснаціональних корпорацій. Особливий акцент робиться на оптимізації структури іноземних інвестицій, стимулюванні капіталовкладень у центральні й західні регіони, аграрний сектор, гідромеліорацію, транспорт, енергетику, видобуток сировини, охорону довкілля, а також на покращенні загального інвестиційного клімату.

Для України значний інтерес становить досвід Польщі та Угорщини, які є лідерами Західної Європи у сфері залучення прямих іноземних інвестицій. У Польщі ефективність державного регулювання інвестиційної діяльності забезпечується системним застосуванням організаційно-економічних заходів, таких як дотримання чинних норм регулювання інвестицій, створення сприятливого інвестиційного клімату, використання маркетингових інструментів для формування позитивного іміджу країни, а також системою фінансової підтримки. Остання передбачає субсидії для інвесторів та допомогу місцевим органам влади у розвитку регіональної інфраструктури.

Економіка Угорщини також відкрита для іноземних інвестицій, причому діяльність закордонних інвесторів дозволена майже у всіх галузях. Відсутність спеціальних пільг для іноземних інвесторів обумовлена приєднанням країни до антидискримінаційних заходів Європейського Союзу. Проте податкові пільги надаються для інвестицій у науку, а витрати на науково-дослідницьку діяльність повністю виключаються з бази оподаткування.

Надання інвесторам неподаткових пільг, зокрема у вигляді безпроцентних кредитів та субсидій, можливе на індивідуальній основі за результатами аналізу інвестиційних проєктів, спрямованих на розвиток експортного потенціалу країни, депресивних територій, промислових зон зовнішньої торгівлі, регіонів із високим рівнем безробіття, а також сфери охорони навколишнього середовища. Важливу роль у стимулюванні інвестиційної активності підприємств відіграють інновації, які забезпечують економічні та соціальні ефекти в довгостроковій перспективі, що є ключовою метою інвестування. Світовий досвід демонструє, що розвиток інноваційної діяльності значною мірою залежить від стану фундаментальних і прикладних наукових досліджень, а також від комерційної затребуваності інновацій. Одним із головних інструментів державної підтримки розвитку інновацій є обсяг фінансування науки.

Європейський Союз рекомендує своїм країнам-членам забезпечити рівень інвестицій у науку на рівні 2,5% від ВВП. У Польщі система фінансової підтримки інвестицій передбачає, що вони мають сприяти впровадженню новітніх технологій, які дозволяють виробляти конкурентоспроможні та екологічно безпечні товари й послуги. У Німеччині фінансування інновацій здійснюється переважно через цільові програми федерального Міністерства освіти, науки, досліджень і технологій. Особлива увага приділяється малим і середнім підприємствам, які більш оперативно й економічно впроваджують інновації у виробництво та швидше адаптуються до змін у попиті.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна виділити низку перспективних напрямів регулювання інвестиційної діяльності, які мають практичну цінність для стимулювання інвестиційної активності в Україні:

1. Розроблення єдиної довгострокової стратегії, спрямованої на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.
2. Створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземного капіталу, зокрема в експортно-орієнтоване виробництво.
3. Розвиток інфраструктури через реалізацію інноваційних проєктів, реконструкцію та створення екологічно чистих виробництв.

4. Залучення інвестицій у ключові галузі економіки для посилення конкурентного середовища, приватизації та підприємництва.

5. Державна підтримка оновлення основного капіталу підприємств із високим інноваційним потенціалом.

6. Забезпечення рівних умов для всіх інвесторів, захисту прав власності та інтересів інвесторів.

7. Стимулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкових і неподаткових пільг, амортизаційної політики та пільгового кредитування.

8. Удосконалення державної інноваційної політики шляхом створення нормативно-правової бази для переходу на інноваційний шлях розвитку, фінансування інноваційних програм і підготовки кадрів.

9. Реалізація програм підтримки зовнішніх інвестицій резидентами та сприяння міжнародному інвестуванню.

10. Поліпшення регіональних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності.

3.2. Напрями вдосконалення стимулювання іноземного інвестування в Україні

Залучення іноземних інвестицій в процес відновлення є одним із пріоритетних завдань стратегічного розвитку України, оскільки це сприяє реконструкції пошкодженої інфраструктури, стабілізації економічного зростання, зміцненню енергетичної безпеки та покращенню екологічної ситуації. Основні підходи до залучення іноземних інвестицій у процес повоєнного відновлення економіки України охоплюють [34;35]:

- створення сприятливого інвестиційного клімату;
- розроблення та популяризацію інвестиційних проєктів;
- залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій;
- співпрацю з приватним сектором.

Кожен із зазначених напрямів охоплює комплекс взаємопов'язаних заходів, реалізація яких має синергетичний характер і зосереджується на секторах із підвищеними рівнями викидів вуглецю.

Стратегія формування привабливого інвестиційного клімату передбачає впровадження системних заходів, спрямованих на створення умов, які стимулюють іноземних інвесторів до вкладення капіталу в економіку України. Це є вагомим інструментом для забезпечення стійкого економічного зростання, створення нових робочих місць і підвищення рівня життя, зокрема в галузях із високим рівнем викидів вуглецю. Основні елементи цієї стратегії наведені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Основні компоненти стратегії створення привабливого інвестиційного клімату в Україні

Основні заходи, що формують план дій	Особливості реалізації заходів, що формують план заходів	Приклад реалізації заходу
Політична стабільність	Демонстрація стійкості до зовнішніх загроз і забезпечення прозорих правил для інвесторів.	Організація регулярних міжнародних економічних форумів для демонстрації політичної стабільності та відкритості для інвестицій
Правова реформа	Подальша модернізація законодавства щодо регулювання інвестиційної діяльності та зменшення бюрократії.	Створення онлайн-платформи для реєстрації бізнесу та отримання дозволів, упорядкування процедур.
Боротьба з корупцією	Створення прозорих механізмів прийняття рішень та посилення відповідальності за корупційні злочини	Впровадження електронного урядування в інвестиційному секторі та створення незалежних антикорупційних органів
Захист права власності	Гарантія захисту інвестицій та забезпечення ефективної системи вирішення спорів.	Розвиток ефективної системи захисту інвестицій та забезпечення незалежності судової влади.
Екологічна політика	Створення сприятливих умов для розвитку екологічно чистих технологій та впровадження жорстких екологічних стандартів.	Запровадження системи оподаткування викидів вуглецю та стимулювання інвестицій у чисті технології.
Корпоративна соціальна відповідальність	Стимулювання компаній до впровадження екологічних стандартів і соціальних програм.	Налагодження державно-приватного партнерства для реалізації соціальних проектів.

Джерело: складено автором

Складові стратегії формування привабливого інвестиційного клімату є базовими елементами, які можуть бути деталізовані та адаптовані до специфічних потреб окремої країни. Очікувані результати реалізації зазначених заходів включають:

1. Зростання довіри інвесторів і залучення нових стратегічних партнерів.
2. Оптимізацію часових і фінансових витрат на ведення бізнесу, сприяння активності малих і середніх підприємств.
3. Підвищення рівня прозорості, зменшення корупційних ризиків та зростання довіри до інституцій.
4. Зниження інвестиційних ризиків і стимулювання надходження довгострокових капіталовкладень.
5. Скорочення обсягів парникових викидів і стимулювання розвитку «зеленої» економіки.
6. Покращення міжнародного іміджу країни і заохочення соціально орієнтованих інвестицій.

Стратегія розроблення та просування інвестиційних проєктів включає комплексний підхід, що охоплює всі етапи, від концептуалізації до реалізації проєкту в галузях або регіонах із підвищеним рівнем викидів вуглецю. Основні елементи цієї стратегії структуровані у таблиці 3.2.

В Україні дана стратегія перебуває на етапі становлення. Зокрема, вже запроваджено інвестиційний портал DREAM, презентація якого відбулася на London Recovery Conference. Бета-тестування функціоналу платформи розпочалося в листопаді 2023 року, а її інтеграція через API значно спростила доступність для потенційних інвесторів [37; 38].

Проте наявні заходи є недостатніми, оскільки їх реалізація повинна мати комплексний і системний характер, спрямований на декарбонізацію економіки. Зокрема, всі інвестиційні проєкти повинні супроводжуватися детальними планами переходу на низьковуглецеві технології.

У таких умовах стає можливим створення економіки, де більшість процесів включатиме «зелені» та кліматично орієнтовані складові, особливо на місцевому

рівні. Це зумовлено як вимогами міжнародних партнерів, так і необхідністю розвитку децентралізованих джерел енергії та реконструкції екологічної інфраструктури [36].

Таблиця 3.2 - Основні компоненти стратегії розвитку та просування інвестиційних проектів у високовуглецевих секторах

Основні заходи, що формують план дій	Особливості реалізації заходів, що формують план заходів	Приклад реалізації заходу
Створення інвестиційних порталів	Зручні онлайн-платформи для пошуку інвестиційних можливостей	Створення онлайн-платформи, на якій інвестори зможуть знайти інформацію про проекти в енергетиці, включаючи детальні техніко-економічні обґрунтування та фінансові моделі
Орієнтація на інвесторів	Визначення ключових країн та секторів для залучення інвестицій.	Співпраця з міжнародними фінансовими установами (такими як МВФ і Світовий банк), які спеціалізуються на фінансуванні зелених проектів.
Державно-приватне партнерство	Спільна реалізація інфраструктурних та інших проектів.	Створення спільного підприємства з іноземною компанією для будівництва нового газопереробного заводу з використанням технологій уловлювання та зберігання вуглецю.
Політика зонування	Створення дослідницьких зон і кластерів зі спрощеними процедурами інвестування.	Створення зон досліджень і розробок зеленої енергетики, де компанії, що займаються виробництвом обладнання для відновлюваних джерел енергії, можуть співпрацювати з науковцями, інженерами та підприємствами та отримувати переваги від спрощених процедур реєстрації бізнесу.
Розробка інвестиційних меморандумів	Створення детальних документів із описом інвестиційного проекту, його ринку, фінансових показників та потенційних ризиків.	Розробка інвестиційного меморандуму для будівництва заводу з виробництва біопалива, включаючи детальний аналіз ринку, оцінку витрат і доходів, а також план реалізації проекту.
Проведення роуд-шоу	Організація презентацій проектів для потенційних інвесторів у ключових фінансових центрах.	Проведення роуд-шоу в містах Європи для залучення інвестицій для будівництва сонячних електростанцій.

Джерело: складено автором

Стратегія залучення міжнародних фінансових інституцій (МФІ) до фінансування «зеленого» відновлення економіки передбачає комплекс заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів міжнародних організацій для реалізації проєктів, що сприяють відновленню економіки та переходу до стійкої, екологічно орієнтованої моделі розвитку. На сьогодні зелені ініціативи фінансуються такими міжнародними організаціями, як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Азіатський банк розвитку (АБР) та Зелений кліматичний фонд [37].

В умовах війни в Україні зазначені інституції все частіше взаємодіють із місцевими громадами та неурядовими організаціями, що відкриває можливості для багаторівневої співпраці. Така посилена взаємодія зумовлена нагальною потребою у відновленні пошкодженої або зруйнованої критичної інфраструктури, а також підвищенні стійкості систем, наприклад, для забезпечення готовності до зимового періоду за умов відсутності електропостачання чи опалення.

Крім того, кооперація між громадськими організаціями та міжнародними партнерами у межах локальних ініціатив дозволяє досягати швидких і відчутних результатів. Основні аспекти цієї стратегії наведені в таблиці 3.3.

Процес залучення міжнародних фінансових інституцій до «зеленого» відновлення є складним і багаторівневим, що вимагає системного підходу і залучення широкого кола зацікавлених сторін [36]. Запропоновані заходи можуть розглядатися як базова основа для розроблення більш детальної стратегії, адаптованої до специфічних умов кожної країни. Зокрема, стратегія може передбачати створення національної агенції для управління зеленими інвестиціями, розроблення національної таксономії для зеленого фінансування, впровадження механізмів, таких як «зелені аукціони» для продажу дозволів на викиди вуглецю, а також заснування національних фондів зеленого фінансування та інших ініціатив.

Стратегія співпраці з приватним сектором для залучення інвестицій у зелене відновлення повинна мати комплексний характер, поєднуючи заходи з мобілізації

фінансових ресурсів і використання експертизи приватних компаній для реалізації проєктів, спрямованих на економічне відновлення та формування стійкої, екологічно орієнтованої економіки.

Таблиця 3.3 - Основні компоненти стратегії залучення міжнародних фінансових інституцій

Основні заходи, що формують план дій	Особливості реалізації заходів, що формують план заходів	Приклад реалізації заходу
Участь у міжнародних ініціативах	Активна участь у глобальних ініціативах, таких як Паризька угода та Цілі сталого розвитку ООН. Співпраця з міжнародними організаціями, спрямованими на зміну клімату та зелений розвиток.	Приєднання до ініціативи «Пояс і шлях» з фокусом на зелені проєкти та участь у конференціях COP.
Використання інструментів страхування інвестицій	Забезпечення державних гарантій та страхування інвестицій від міжнародних страхових агентств для зниження ризиків для інвесторів	Співпраця з державними експортно-кредитними агентствами для страхування інвестицій у проєкти відновлюваної енергетики
Залучення коштів шляхом випуску єврооблігацій	Випуск зелених єврооблігацій для фінансування конкретних проєктів у сфері зеленого розвитку.	Випуск зелених єврооблігацій для фінансування будівництва мережі станцій зарядки електромобілів

Джерело: складено автором

У контексті співпраці з приватним сектором йдеться як про вітчизняний, так і міжнародний бізнес. Основні компоненти такої стратегії наведені в таблиці 3.4.

Яскравим прикладом співпраці з приватним сектором стала його участь у 2023 році в обговоренні нової Стратегії регіонального розвитку, яка була спрямована на подальше залучення інвестицій на місцевому рівні. Залучення фінансових ресурсів та експертних знань від приватних компаній може суттєво прискорити реалізацію проєктів економічного відновлення та сприяти переходу до більш стійкої та екологічно чистої моделі розвитку.

Незважаючи на це, зацікавлені сторони, включаючи уряд, партнерів, громадськість, бізнес та місцеві органи влади, поки що не виробили єдиного розуміння концепції зеленого відновлення. Окрім загальних заяв про необхідність вирішення проблем клімату та навколишнього середовища, в суспільному дискурсі 2023 року не було структурованого та змістовного обговорення цієї концепції.

Таблиця 3.4 - Основні компоненти стратегії співпраці з приватним сектором для залучення іноземних інвестицій у зелене відновлення

Основні заходи, що формують план дій	Особливості реалізації заходів, що формують план заходів	Приклад реалізації заходу
Підтримка бізнес-асоціацій	Створення платформи для діалогу між владою, бізнесом та міжнародними організаціями. Залучення асоціацій до розробки політики та спільних ініціатив.	Створення Ради зеленого розвитку, яка об'єднує представників влади, бізнес-асоціацій та експертів.
Розвиток інвестиційних стимулів	Створення сприятливих умов для інвестування в зелені проекти через податкові пільги, державні гарантії, прямі інвестиції та спеціальні економічні зони.	Запровадження податкових пільг для компаній, які інвестують у відновлювану енергетику
Створення низьковуглецевих кластерів	Концентрація зусиль, ресурсів і досвіду в конкретних географічних областях для розробки зелених технологій. Співпраця між компаніями, дослідницькими установами та університетами.	Створення кластера з виробництва електромобілів в конкретному регіоні.

Джерело: складено автором

Хоча стратегії залучення іноземних інвестицій у процес повоєнного зеленого відновлення можуть варіюватися за своїми акцентами, уряд України повинен дотримуватися принципу «зробити краще та зеленіше», незалежно від обраного формату чи підходу. Обрана стратегія має бути орієнтована на

максимально ефективно досягнення цілей сталого розвитку, посилення енергетичної безпеки країни, створення нових робочих місць у зелених секторах економіки, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та зменшення кліматичних втрат, спричинених російською агресією проти України.

Війна завжди справляє деструктивний вплив на всі аспекти державного та суспільного життя. Воєнні дії та супутні ризики оперативно впливають на інвестиційну активність у країні, що часто призводить до значного скорочення або повного припинення інвестиційної діяльності. Водночас, попри складність поточної ситуації, державні органи докладають зусиль для зниження навантаження на бізнес, надання йому підтримки та створення умов для подальшого розвитку. Такий підхід є цілком виправданим, оскільки інвестиції є фундаментальною основою функціонування підприємств і відновлення економіки як у період воєнних дій, так і після їх завершення.

Аналіз іноземної інвестиційної діяльності в Україні за попередні роки свідчить, що у державі тривалий час формувалася необхідна нормативно-правова база, спрямована на підвищення інвестиційної привабливості та активізацію притоку іноземного капіталу. Однак на цьому шляху існували значні перешкоди, серед яких високий рівень корупції, неефективність судової системи, військовий конфлікт на сході України з 2014 року та політична нестабільність. Ці фактори стримували швидке залучення іноземних інвестицій, але закладений правовий фундамент може стати основою для подолання викликів та активізації інвестиційної діяльності в умовах відновлення.

Відновлення сприятливого інвестиційного клімату в українській економіці вимагатиме тривалої підтримки з боку міжнародних партнерів і значного часу. Це сприятиме розробці моделі інвестиційних відносин, яка відповідатиме сучасним світовим стандартам, стимулюватиме інтерес іноземних інвесторів до України та підвищуватиме інвестиційну привабливість країни.

Для створення сприятливого інвестиційного середовища та прискорення процесу залучення інвестицій необхідно врахувати низку ключових аспектів і вдосконалити їх реалізацію:

1. забезпечення сприятливих нормативно-правових умов для функціонування іноземних інвесторів, а також гарантування прозорості процесу ухвалення рішень з інвестиційних питань;
2. продовження судової реформи для підвищення ефективності та довіри до правової системи;
3. впровадження механізмів державного страхування та інформаційної підтримки іноземних інвестицій в умовах військових дій;
4. активний розвиток новітніх платформ і застосування інноваційних інструментів для залучення іноземного капіталу;
5. відновлення зруйнованої інфраструктури та формування потужної інноваційної екосистеми, яка включає бізнес-інкубатори, індустріальні парки та кластери.

Ці заходи є критично важливими для формування стабільного та привабливого інвестиційного середовища, яке сприятиме економічному відновленню та довгостроковому зростанню України [36].

Доцільно окреслити низку заходів, спрямованих на вдосконалення законодавчого регулювання іноземних інвестицій, що включають:

1. гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами інвестиційного права, із запровадженням чіткої регламентації процедури використання міжнародного арбітражу для вирішення інвестиційних спорів;
2. розроблення та ухвалення Інвестиційного кодексу України, який забезпечить створення прозорої та ефективної системи залучення іноземних інвестицій в економіку, передбачаючи механізми контролю та регулювання діяльності інвесторів;
3. забезпечення можливості консультування інвесторів та узгодження окремих аспектів їхньої діяльності, що сприятиме детальному оцінюванню потенційних ризиків і переваг участі в економіці України;
4. визначення законодавчих наслідків для інвесторів у разі припинення інвестиційної діяльності на території України з різноманітних причин;

5. чітке законодавче регулювання умов доступу прямих іноземних інвестицій у певні галузі національної економіки, із встановленням обґрунтованих обмежень на їхню участь у стратегічно важливих секторах, що дозволить спрямовувати інвестиційні ресурси на відновлення та розвиток ключових промислових галузей.

Реалізація зазначених заходів сприятиме створенню стабільного правового середовища для іноземних інвесторів, підвищуючи інвестиційну привабливість України та стимулюючи її економічне зростання [37, с. 78-79].

3.3. Пріоритети іноземного інвестування у повоєнному відновленні економіки України

Кризовий період, який переживає Україна, відкриває нові можливості для трансформації її економіки. Особливу увагу варто приділити зеленому відновленню (або низьковуглецевій реконструкції), що базується на принципах сталого розвитку і має значний потенціал стати потужним двигуном економічного зростання. Завдяки такому підходу до відновлення можна досягти зменшення загальних викидів на 30% або навіть 50%, за умов наявності відповідних стимулів. У цьому контексті залучення іноземних інвестицій до цього сектору є критично важливим для модернізації української промисловості, створення нових робочих місць та посилення енергетичної безпеки країни.

Повоєнне відновлення України передбачає не лише відновлення інфраструктури, але й унікальну можливість для переходу до «зеленої» економіки. Зелена реконструкція має особливе значення для України, враховуючи значні економічні втрати, завдані військовою агресією, а також погіршення кліматичних умов, що виникає через бойові дії, пожежі, руйнування інфраструктури та інші прямі та непрямі наслідки війни. За даними Європейського кліматичного фонду (ECF), з 150 мільйонів тон додаткових викидів парникових газів 12% припало на цивільну авіацію, 36% - на відновлення пошкодженої та зруйнованої

інфраструктури, 10% - на експлуатацію «Північного потоку-1» та «Північного потоку-2», 2% - на масовий потік біженців, 15% - на масштабні пожежі та вибухи, 25% - на активні бойові дії [38].

Однією з найбільш актуальних проблем є те, що масові напади на електричні мережі України спричинили значні неконтрольовані викиди SF₆ (гексафториду сірки) – потужного парникового газу, який має значно більший вплив на глобальне потепління, ніж вуглекислий газ, метан чи закис азоту. З одного боку, росія повинна відшкодувати Україні всі завдані збитки, включаючи кліматичні, як репарації за викиди, викликані війною. Однак ані міжнародна кліматична політика, ані міжнародне гуманітарне право не передбачають механізмів, які зобов'язували б до такої компенсації.

Наразі Україна, разом із міжнародними партнерами, працює над розробкою Міжнародного механізму компенсації для фінансування реконструкції. Водночас, побудова зеленої економіки є однією з основних цілей Угоди про асоціацію з ЄС.

Отже, найбільш швидким та ефективним шляхом досягнення відновлення є активне залучення іноземних інвестицій в економіку України. Варто відзначити, що вже розпочато реалізацію проекту «Підтримка зеленого відновлення в Україні», спрямованого на повоєнне зелене відновлення шляхом залучення іноземних інвестицій, що обумовлено кількома перевагами іноземних інвесторів[39]:

1. Іноземні інвестори мають доступ до значних фінансових ресурсів, що дозволяє мобілізувати необхідні кошти для реалізації масштабних проектів

2. Іноземні компанії є лідерами у розробці та впровадженні інноваційних технологій у сферах зеленої енергетики, енергоефективності та сталого виробництва.

3. Іноземні компанії мають великий досвід у реалізації масштабних проектів у сфері зеленого відновлення.

4. Інвестиції у зелене відновлення сприяють створенню нових робочих місць у таких секторах, як відновлювана енергетика, енергоефективність, екологічно чистий транспорт та інші.

Країни Європейського Союзу виявили стійку підтримку Україні не тільки на політичному рівні, а й через різноманітні фінансові інструменти та ініціативи відновлення, що є важливим елементом їхніх геополітичних стратегій. Інвестиції у відновлення України відповідають цілям ЄС, зокрема, стабілізації східних кордонів, просуванню демократичних цінностей та створенню буфера від потенційних конфліктів. Для України ці інвестиції є ключовими для прискорення її інтеграції в європейський економічний простір, а також для відновлення після війни та посилення конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Однак, попри значний потенціал, інвестиції з країн ЄС стикаються з низкою труднощів, таких як політичні та правові ризики (забезпечення прозорості управління та правового захисту для інвесторів), проблеми безпеки (активні бойові дії та загроза подальших військових конфліктів), корупція та бюрократія (необхідність боротьби з корупційними схемами та оптимізації адміністративних процесів для зміцнення довіри інвесторів), а також економічна стабільність (макроекономічна стабілізація, контроль над інфляцією та стабілізація валюти є пріоритетами для залучення інвестицій).

Основними напрямками залучення інвестицій з країн ЄС у контексті повоєнного відновлення України є:

1. Реконструкція інфраструктури. Війна серйозно пошкодила фізичну інфраструктуру України, включаючи транспортні шляхи, енергетичні мережі та житло. Європейські інвестори можуть взяти участь у великих інфраструктурних проектах через державно-приватне партнерство, використовуючи механізми фінансування, такі як Європейський інвестиційний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку. Пріоритетними є сектори енергетики, транспорту та міської реконструкції для відновлення стійких і надійних систем.

2. Енергетичний перехід та стійкість. Український енергетичний сектор потребує значної модернізації, зокрема для зменшення залежності від викопного палива та підвищення енергетичної безпеки. Європейські інвестиції можуть сприяти розвитку проектів у галузі відновлювальної енергетики, таких як сонячна, вітрова та біомасова енергетика, використовуючи природні ресурси України.

Ініціативи в рамках Зеленої угоди ЄС можуть інтегрувати Україну до європейського енергетичного ринку, сприяючи дотриманню екологічних стандартів.

3. Сільське господарство та продовольча безпека. Сільське господарство є важливим сектором економіки України, яка є одним з найбільших світових експортерів агропродукції. Європейські інвестори можуть сприяти підтримці сталих методів сільськогосподарського виробництва, покращенню логістичних ланцюгів та розширенню доступу до міжнародних ринків, що підвищить роль України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.

4. Цифрова трансформація. Цифровий сектор України має значний потенціал для швидкого відновлення та розвитку. Інвестиції з ЄС у цифрову інфраструктуру, електронне управління та ІТ-послуги можуть сприяти інноваціям і підвищити конкурентоспроможність України в глобальному технологічному просторі.

5. Промислова модернізація. Внаслідок бойових дій, численні промислові об'єкти в Україні зазнали значних пошкоджень, що вимагає їх модернізації. Європейські компанії можуть надати експертні знання та капітал для відновлення таких галузей, як сталеливарна, машинобудівна та хімічна промисловість, відповідно до стандартів ЄС щодо стійкості та ефективності.

Отже, маючи статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, Україна повинна впроваджувати європейські стандарти та інтеграційні норми в усі сфери діяльності, зокрема у сфері реконструкції та відновлення. Членство в ЄС передбачає дотримання численних норм і правил, які мають бути імplementовані в національне законодавство. Для ефективного планування та використання отриманих коштів необхідно забезпечити інтеграцію цих норм у правову систему України. На сьогодні вже розроблено низку рекомендацій щодо стратегічної інвестиційної політики.

По-перше, необхідно розширити угоди про вільну торгівлю з країнами, що вже підписали угоди або ведуть переговори з ЄС.

По-друге, слід продовжити відновлення інфраструктури, зокрема відновлення важливих об'єктів і лабораторій, пошкоджених війною, будівництво нових об'єктів і нарощування потенціалу державних службовців, що займаються контролем якості.

По-третє, важливо розвивати та вдосконалювати логістичні та транспортні зв'язки між Україною та ЄС, зокрема через будівництво інтермодальних транспортних вузлів.

По-четверте, слід ефективно використовувати можливості, що надає Угода про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема укласти Угоду про оцінку відповідності та визнання промислової продукції, що відкриває шлях до взаємного визнання стандартів у сфері продовольства, а також підписати спеціальні транспортні угоди для забезпечення довгострокового використання транспортної інфраструктури та доступу українських перевізників на ринок ЄС. Крім того, важливо впровадити внутрішні ринкові умови для різних послуг, таких як поштові, телекомунікаційні, морські та фінансові послуги, а також здійснити відкриття ринку державних закупівель.

По-п'яте, Україна повинна приєднатися до останніх секторальних ініціатив ЄС, пов'язаних з формуванням і розвитком Єдиного цифрового ринку та реалізацією Зеленої угоди, оскільки цей сектор в Україні має значний потенціал.

По-шосте, важливим є запровадження нових схем страхування ризиків, пов'язаних з іноземними інвестиціями. Європейські експерти пропонують створення багатодонорських фондів для покриття неекономічних ризиків для іноземних інвесторів.

По-сьоме, найважливішим є завершення реформ, спрямованих на зміцнення верховенства права та захист прав власності, оскільки це є необхідною умовою для залучення інвестицій як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Отже, можна зробити висновок, що інвестиції, як економічне поняття, є ресурсами, вкладеними в бізнес або інші види діяльності з метою отримання прибутку або досягнення інших корисних ефектів. Втілення цих рекомендацій та

визначення пріоритетних сфер для інвестицій стане основою для потужної трансформації українського законодавства та інституцій у процесі підготовки до членства в Є та в рамках повоєнної відбудови.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можемо сформулювати наступні висновки.

Досліджено, що іноземні інвестиції відіграють визначальну роль у стимулюванні розвитку національних економік, особливо в умовах зростаючої глобалізації. Їхній вплив охоплює як мікроекономічний, так і макроекономічний рівні, сприяючи модернізації виробничих процесів, створенню нових робочих місць, підвищенню рівня доходів населення та зміцненню міжнародних економічних зв'язків. Зокрема, прямі іноземні інвестиції виступають ключовим інструментом інтеграції національних економічних систем у глобальне господарство, надаючи доступ до інноваційних ресурсів, сучасних технологій і передових знань. Однак залучення іноземного капіталу пов'язане з певними викликами, зокрема ризиками зростаючої залежності від зовнішніх джерел фінансування, можливої втрати контролю над стратегічно важливими галузями економіки та негативного впливу на конкурентоспроможність внутрішніх підприємств. Подолання цих викликів вимагає впровадження ефективних механізмів управління та формування сприятливого інституційного середовища, яке забезпечить раціональне використання потенціалу іноземних інвестицій. Таким чином, залучення іноземних інвестицій повинно базуватися на стратегічному підході, який враховує довгострокові національні інтереси та пріоритети економічного розвитку.

Визначено, що теорії іноземних інвестицій (II) надають важливі розуміння щодо мотивації інвесторів та їхнього впливу на економічний розвиток держав. Різні економісти, зокрема Адам Сміт, Давид Рікардо, Жан-Батист Сей та Джон Мейнард Кейнс, запропонували різноманітні підходи до аналізу механізмів інвестицій, їхнього зв'язку з економічним зростанням, рівнем зайнятості та міжнародною торгівлею. Зокрема, А. Сміт підкреслював важливість державного регулювання процентних ставок та рівня заробітної плати для стимулювання економічного розвитку, тоді як Рікардо розглядав інвестиції як результат міжнародної торгівлі та порівняльних переваг. Ж. Сей вважав, що кредитні гроші

є основним джерелом інвестицій, а Кейнс акцентував на необхідності активного втручання держави в підтримку інвестиційних потоків. Теорії II демонструють, що інвестиційна діяльність залежить не тільки від наявних заощаджень, а й від зовнішніх факторів, таких як міжнародна торгівля та кредитно-фінансова політика. Таким чином, ці теорії можуть слугувати основою для розробки ефективних стратегій залучення іноземного капіталу та стимулювання економічного зростання в країнах.

Досліджено, що іноземні інвестиції є суттєвим фактором економічного розвитку країн, оскільки вони забезпечують необхідний фінансовий капітал, технології та експертні знання, що сприяють стимулюванню зростання різних економічних секторів. Для оптимального використання прямих іноземних інвестицій країнам необхідно розробляти політичні стратегії, що сприятимуть вдосконаленню регуляторних механізмів, які не лише стимулюють приплив іноземних інвестицій, а й забезпечують належний захист національних інтересів. Основними механізмами для ефективного залучення іноземних інвестицій є політична стабільність, прозоре регулювання, наявність стабільної правової системи, розвиток фінансового ринку, а також надання спеціальних податкових пільг та підтримка інновацій. Важливу роль відіграють також заходи, спрямовані на спрощення адміністративних процедур та створення сприятливих умов для ведення бізнесу. Система цих чинників у сукупності формує інвестиційно привабливе середовище, що сприяє стабільному економічному зростанню та розвитку національних економік.

Встановлено, що за досліджуваний період обсяг інвестицій в економіку України мав тенденцію до зростання в 2019-2021 рр. із обсягу в 54209,57 млн. дол. в 2019 році до 65746,8 млн. дол. в 2021 році. Внаслідок повномасштабної війни в Україні обсяг інвестицій скоротився в 2022 році на 22,5%, проте в 2023 році відбулося часткове відновлення надходжень інвестицій - +7,8% до обсягу в 54950,84 млн. дол. За питомою вагою іноземних інвестицій, що надійшли в Україну найбільше було залучено в промисловість (понад 39%), а саме в переробну промисловість (понад 22%). Промисловий сектор загалом демонструє

зниження обсягу інвестицій на 2,15% упродовж 2019-2023 рр. Причиною стало руйнування виробничих потужностей і зниження експортного потенціалу через військові дії. Найбільше скорочення зафіксовано у 2022 році (-26%), тоді як у 2023 році спостерігалось часткове стабілізування із приростом на 0,44%. Упродовж 2019-2023 рр. інвестиції в переробну промисловість мали тенденцію до скорочення на 5,8% із обсягу в 13192,3 млн. дол. в 2019 році до 12427,2 млн. дол. в 2023 році. Найбільше скорочення обсягів відбулося в 2022 р., коли обсяг інвестицій в переробну галузь скоротився на 24,3%. Це свідчить про вразливість галузі до логістичних труднощів та руйнування інфраструктури внаслідок повномасштабної війни в Україні.

Проаналізовано, що обсяг інвестицій, залучених з країн Європейського Союзу, продемонстрував тенденцію до зниження, зменшившись з 42 279,5 млн дол. США у 2019 році до 41 159,84 млн дол. США у 2023 році. Така динаміка свідчить про зменшення інвестиційної активності з боку ЄС, що, ймовірно, обумовлено посиленням економічної та політичної нестабільності, а також зростанням ризиків, спричинених військовими діями. Питома вага інвестицій з країн ЄС за досліджуваний період мала тенденцію до скорочення із рівня в 77,9% в 2019 році до 74,9% в 2023 році. Кіпр залишався провідним інвестором, забезпечуючи найбільшу частку загального обсягу інвестицій протягом усього досліджуваного періоду. У 2023 році його частка становила 43,08%, демонструючи стабільно високі показники. Нідерланди зберігали позицію другого за величиною джерела інвестицій, що у 2023 році складало 26,64%.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна виділити низку перспективних напрямів регулювання інвестиційної діяльності, які мають практичну цінність для стимулювання інвестиційної активності в Україні:

1. Розроблення єдиної довгострокової стратегії, спрямованої на забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.
2. Створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземного капіталу, зокрема в експортно-орієнтоване виробництво.

3. Розвиток інфраструктури через реалізацію інноваційних проєктів, реконструкцію та створення екологічно чистих виробництв.

4. Залучення інвестицій у ключові галузі економіки для посилення конкурентного середовища, приватизації та підприємництва.

5. Державна підтримка оновлення основного капіталу підприємств із високим інноваційним потенціалом.

6. Забезпечення рівних умов для всіх інвесторів, захисту прав власності та інтересів інвесторів.

7. Стимулювання інвестиційної діяльності за допомогою податкових і неподаткових пільг, амортизаційної політики та пільгового кредитування.

8. Удосконалення державної інноваційної політики шляхом створення нормативно-правової бази для переходу на інноваційний шлях розвитку, фінансування інноваційних програм і підготовки кадрів.

9. Реалізація програм підтримки зовнішніх інвестицій резидентами та сприяння міжнародному інвестуванню.

10. Поліпшення регіональних механізмів стимулювання інвестиційної діяльності.

Встановлено, що в контексті повоєнного відновлення України, основними напрямками залучення інвестицій з країн ЄС є реконструкція інфраструктури, енергетичний перехід, розвиток сільського господарства, цифрова трансформація та промислова модернізація. Європейські інвестиції можуть забезпечити значну підтримку в відновленні критично важливих секторів, таких як енергетика, транспорт, агропродовольча безпека, а також сприяти розвитку сучасних технологій і інфраструктури. Водночас, для ефективного залучення цих інвестицій Україні необхідно інтегрувати європейські стандарти та нормативи в національну законодавчу систему, забезпечуючи таким чином належне планування та використання фінансових ресурсів. Стратегічна інвестиційна політика повинна включати підвищення залученості ЄС у відновлювальні процеси через різноманітні фінансові механізми та сприяти досягненню довгострокових економічних і екологічних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гаврилюк О.В. Пряме іноземне інвестування у світогосподарських процесах: Автореф. дис... докт. екон. наук: 08.01.01. Київський університет імені Тараса Шевченка. К., 2010. 31 с.
2. Денисенко М. П. Іноземне інвестування економіки України. *Економіка та управління національним господарством*. 2016 С. 70-77 URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ape_2016_7_10
3. Маглаперідзе А.С. Інвестиційний менеджмент. Донецьк: Норд-Пресс, 2007. 229 с.
4. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз: навч. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 276 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2844>
5. OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment. 5th ed. 2013 // URL: www.oecd.org
6. Гавриліна, А. Еволюція наукової думки у дослідженні змісту та сутності інвестицій, як економічної категорії. *Сталий розвиток економіки*. 2024. (2(49), 337-345. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-54>
7. Свистун Л.А., Мороховець І.О Перспективи іноземного інвестування в економіку України у контексті загроз її економічній безпеці. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. № 18. С. 483–489. URL: <http://global-national.in.ua/issue-18-2017/25-vipusk-18-serpen-2017-r/3340-svistun-l-a-morokhovets-i-o-perspektivi-inozemnogo-investuvannya-v-ekonomiku-ukrajini-u-konteksti-zagroz-jiji-ekonomichnij-bezpetsi>
8. Луців Б.Л., Кравчук І.С., Сас Б.Б. Інвестування: Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 544 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/26337/1/4-Lutsiv_Investyvanna.pdf

9. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Шевченко Л.В. Фактори впливу на іноземне інвестування в економіку України: підходи до класифікації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Економічна*. 2021. № 100. С. 57–64. URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/download/17580/16176>

11. Карінцева О.І., Дегтярьова І.Б., Харченко М.О., Долгошеєва О.І., Кіріл'єва А.В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 3. С. 199–211. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/81016>

12. Бойко А.О., Боженко В.В., Безрук В.В. Механізм залучення іноземних інвестицій. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2018. Том 29 (68). № 6. С. 15–19. URL: https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/29_68_6/6.pdf

13. Парфентьєва О.Г. Класифікація та форми залучення іноземних інвестицій. *Матеріали III Міжнародної наукової конференції «Теорія, методи та практика застосування останніх технологій»*. 2022. С. 71–74. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5740/1/Theories-methods-and-practices-of-the-latest-technologies.pdf#page=72>

14. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations https://www.ibiblio.org/ml/libri/s/SmithA_WealthNations_p.pdf

15. Дука А. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посібник. Вид. 2-е. К.: Каравела, 2008. 432 с. URL: https://lib-gw.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1202341

16. Fischer Paul Foreign direct investment in Russia. Strategy for Industrial Recovery. Macmillan Press Ltd., 2000 URL: <https://link.springer.com/book/10.1057/9780333977590>

17. Татаренко Н., Поручник А. Теорії інвестицій: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 160 с.

18. Речка К.М. Концепції інвестицій в історії економічної думки. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2014. № 1(25). С. 209–212. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/1671/1/815.pdf>
19. Грамотнев В.Е. Ретроспективний аналіз еволюції теорії іноземного інвестування та її відповідності викликам фрагментації глобальної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 51. 2024. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/51_2024ua/4.pdf
20. Китайчук Т.Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2781/2701>
21. Територіально-орієнтовані механізми стимулювання інвестицій у повоєнному відновленні України : аналіт. доп. / [Я. А. Жаліло, Н. В. Бахур, А. А. Головка та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2023. 78 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-11/ad_invest-regioni_03112023.pdf
22. Михайлів В. П. Інвестиційне законодавство: стан, проблеми, перспективи. Міністерство юстиції : веб-сайт. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_40069
23. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 10 вересня 1991 р. № 1540а-ХІІ / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 46. Ст. 616.
24. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 47. Ст. 646.
25. Махненко Д. Як в Україні захищають іноземні інвестиції. Юридична газета online : веб-сайт. 2021. № 15 (745) URL: <https://yurgazeta.com/dumka-eksperta/yak-v-ukrayini-zahishchayut-inozemni-investiciyi.html>
26. Хрімлі О. Г. Способи захисту прав інвесторів: теоретичні та практичні питання. Шостий апеляційний адміністративний суд : вебсайт. URL: <https://6aas.gov.ua/ua/proekty/articles/h/1504-sposobi-zakhistu-prav-investoriv-teoritichni-ta-praktichni-pitannya.html>

27. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 19. Ст. 80

28. Чапляк Н. І. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка і суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>

29. Козакова Н. А. Міжнародні інвестиції України. Проблеми та перспективи їх утворення. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*. 2019. № 10. С. 132–138 URL: <https://periodicals.karazin.ua/irtb/article/view/15562/14549>

30. Панкова Л. І., Камалова-Кутинець О. М. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2022. № 6. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-6-03-02>

31. Чапляк Н. І. Інвестиційна привабливість України: проблеми та шляхи вирішення в сучасних реаліях. *Економіка і суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-80>

32. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>

33. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>

34. Беккер Т.Б., Айхенгрін Ю., Городніченко С., Гур'єв С., Джонсон Т., Милованов К., Рогофф і Б. Ведер ді Мауро. План реконструкції України. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_-Ukrainian_0.pdf

35. Яким може та має бути зелене відновлення під час війни. Представництво Фонду імені Гайнріха Бьоля в Україні. 2024. URL: <https://ua.boell.org/uk/2024/06/06/yakym-mozhe-tamaye-buty-zelene-vidnovlennya-pid-chas-viyny>

36. Покальчук М.Ю., Марачук А.В., Шулепова О.О. Правові питання залучення іноземних інвестицій в Україну в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. http://www.lsej.org.ua/3_2024/133.pdf

37. Новікова Л. В., Чернишова Л.О. Правові аспекти державного регулювання іноземного інвестування в Україні. *Мукачівський державний університет*. 2018. № 16. С. 72–80.

38. Нікольчук Ю. М. Лопатовська О. О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158>

39. Славкова А.А., Колісник Д. Р. Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3081>

40. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка*, № 9, 2014.: URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3330>

41. Руденко О.А. Особливості регулювання інвестиційних процесів та дослідження інвестиційного потенціалу в постсоціалістичних країнах. *Економіка і організація управління*, 2019, № 1 (33), с.85-91.

42. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розвиток економіки». URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalnarada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi>.

43. Лобунець Т., Гончар Г. Особливості інвестування бізнесу в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. № 8 (26). С. 155–164.

44. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=62bfd716-8665-4a4c-9e2d-6325ba53b3c8&title=InvestitsiiVUkrainuTaVidnovlenniaEkonomiki&isSpecial=true>

45. Україна налаштована максимально залучати інвестиції. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ukrayina-nalashtovana-maksimalno-zaluchati-investi>.

46. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-21/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says>

47. Звіт про фінансову стабільність, червень 2022 року. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/finansova-sistema-uspishno-protistoyit-viklikam-viyni---zvit-pro-finansovu-stabilnist>

48. Небрат В. В., Корніяка О. В. Особливості механізмів капіталоутворення та інвестування в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. *Грааль науки*. 2022. № 16. С. 31–34. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.06.2022.001>.

49. Панухник О. В. Війна та український бізнес. Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах. 2022. С. 32–34. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38479/2/FMZKPNES_2022_Panukhnyk_O-War_and_ukrainian_business-_32-34.pdf.

50. European regulation. 2023 URL: <https://acpr.banque-france.fr/en/europe-international/investment-firms/european-regulation>

51. Швидка оцінка збитків та потреб у відновленні (RDNA). 2022-2023. URL: <http://iceg.com.ua/shvidka-otsinka-zavdanoyi-shkodi-ta-potreb-na-vidnovlennya/>

52. План відновлення України. 2022. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf

53. Ініціатива Advantage Ukraine. URL: <https://advantageukraine.com/ua/>

54. Україна. Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099545009082226957/pdf/P1788430ed0fce0050b9870be5ede7337c6.pdf>

55. Розпорядження Президента України №132/2022-рп URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1322022-rp-43337>

56. Індекс інвестиційної привабливості України відновлюється. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/news/216104_ndeks-nvestitsyno-privablivost-ukrani-vdnovlyutsya

57. Відбудова України: принципи та політика. 2022 URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf

КОРОТКИЙ ЗВІТ ПОДІБНОСТІ

Дата звіту 11/24/2024

Дата редагування ---

Документ прийнятий

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Механізми стимулювання іноземного інвестування економіки України

Автор

Науковий керівник / Експерт

Рублик П.В.**доц. Москалюк Н.П.**

підрозділ

кафедра міжнародної економіки

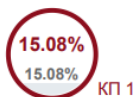
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		16
Білі знаки		4
Парафрази (SmartMarks)		195

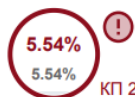
Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

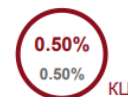
25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

17277

Кількість слів

132759

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/93.pdf	515	2.98 %
2	https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/index.php/	75	0.43 %
3	http://jml.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/download/5983/6717	48	0.28 %
4	Грамотнєв 5/20/2024 Publishing House "Helvetica" (Видавничий дім "Гельветика")	46	0.27 %

**КОПІЯ ТЕЗ ДОПОВІДІ «ЄВРОПЕЙСЬКЕ ІНВЕСТУВАННЯ У
ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР
ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
УКРАЇНИ**

Корнієнко А.А.	91
Конкурентна взаємодія економік США та ЄС: досвід для реалізації національних інтересів України	
Лазян Е.А.	94
Кліматична міграція та її виклики за умов глобалізації	
Лозова С.Ю.	97
Впровадження зеленої економіки в Україні в контексті євроінтеграції	
Мамішов М.Б.	100
Інвестиційна привабливість України: сучасний стан та перспективи зростання	
Манько П.В.	103
Диверсифікація європейського ринку енергоресурсів в умовах глобальної енергетичної кризи	
Овчаренко Д. І.	105
Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку	
Павлова Д.А.	107
Європейський ринок нанотехнологій та місце України на ньому	
Паранько Я.В.	110
Європейський вектор розвитку міжнародної торгівлі України	
Псаревський В.В.	112
Технологічна складова конкурентного розвитку економіки України в умовах євроінтеграції	
Рідзель В.Р.	114
Європейська інтеграція України: використання досвіду скандинавської економічної моделі для сталого економічного розвитку України	
Рублик П.В.	117
Європейське інвестування у повоєнному відновленні економіки України	
Сидоров П.Р.	120
Міжнародна конкурентоспроможність підприємств в умовах глобальних викликів	
Струкова А.М.	121
Дезінтеграційна криза в ЄС: форми та наслідки	
Сургучов В.В.	123
Світовий досвід інтеграції країн у міжнародні логістичні мережі	
Устинова А.С.	126
Штучний інтелект в міжнародному бізнесі	
Khomchak O. S.	129
International Investment Resource For Post-War Economic Recovery	
Веремчук А.В.	131
Стратегія сталого розвитку компанії VISA	
Якут Ю.О.	133

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ІНВЕСТУВАННЯ У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННЮ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одним із ключових завдань економічної політики України протягом періоду її незалежності було залучення довгострокових іноземних інвестицій та стимулювання їх активної участі в економічному розвитку країни. У сучасних умовах, що характеризуються економічною, політичною та соціальною нестабільністю, створення сприятливого інвестиційного клімату набуває особливого значення як одного з визначальних чинників забезпечення стабільного та ефективного функціонування національної економіки в рамках повоєнного відновлення країни.

Рис. 1. Динаміка інвестицій в економіку України в 2019-2023 рр.. млн. дол.[1]

За досліджуваний період обсяг інвестицій в економіку України мав тенденцію до зростання в 2019-2021 рр. із обсягу в 54209,57 млн. дол. в 2019 році до 65746,8 млн. дол. в 2021 році. Внаслідок повномасштабної війни в Україні обсяг інвестицій скоротився в 2022 році на 22,5%, проте в 2023 році відбулося часткове відновлення надходжень інвестицій - +7,8% до обсягу в 54950,84 млн. дол.

Післявоєнне відновлення України є складним завданням і винятковою можливістю для зміцнення економічної стійкості та сталого розвитку. Європейські інвестиції з огляду на їх історичні, економічні та політичні зв'язки з Україною готові відіграти вирішальну роль у відродженні економіки

країни. Питома вага інвестицій з країн ЄС за досліджуваний період мала тенденцію до скорочення із рівня в 77,9% в 2019 році до 74,9% в 2023 році. Обсяг інвестицій з країн ЄС також зменшився із 42279,5 млн. дол. в 2019 році до 41159,84 млн. дол. в 2023 році.

Рис. 2. Динаміка інвестицій в економіку України з країн ЄС в 2019-2023 рр.,
млн. дол.[1]

Країни ЄС продемонстрували незмінну підтримку України не лише в політичному, а й в економічному плані через різноманітні пакети фінансової допомоги та ініціатив з відновлення. Інвестиції у відновлення України відповідають геополітичним цілям ЄС, включаючи стабілізацію її східних кордонів, просування демократії та створення буфера проти потенційних майбутніх конфліктів. Для України інвестиції країн ЄС мають вирішальне значення для прискорення інтеграції до європейського економічного простору, повоєнного відновлення та підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках. Незважаючи на свій потенціал, інвестиції з країн ЄС в Україну стикаються зі значними проблемами, зокрема: політичні та правові ризики (забезпечення прозорого управління та правового захисту для інвесторів має вагоме значення), проблеми безпеки (активні зони бойових дій та потенційні подальші військові дії становлять ризик для довгострокових інвестицій), корупція та бюрократія (боротьба із системною корупцією та оптимізація адміністративних процесів мають вирішальне значення для зміцнення довіри інвесторів), економічна стабільність (макроекономічна

стабілізація, включаючи контроль над інфляцією та стабілізацію валюти, залишається пріоритетом для залучення та утримання інвестицій)[2;3].

Основними напрямками залучення інвестицій з країн ЄС в рамках повоєнного відновлення мають стати [3;4]:

1. Реконструкція інфраструктури. Війна серйозно пошкодила фізичну інфраструктуру України, включаючи дороги, залізниці, енергомережі та житло. Європейські інвестори через державно-приватне партнерство можуть зробити свій внесок у великомасштабні інфраструктурні проекти, використовуючи такі механізми фінансування, як Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Пріоритетні сектори включають енергетичну інфраструктуру, транспортні мережі та міську реконструкцію для відновлення стійких та надійних систем.

2. Енергетичний перехід та стійкість. Енергетичний сектор України потребує значної модернізації, особливо у плані зниження залежності від викопного палива та підвищення енергетичної безпеки. Європейські інвестиції можуть сприяти розвитку проектів у галузі відновлюваної енергетики, включаючи сонячну, вітрову та біомасову, використовуючи значні природні ресурси України. Ініціативи в рамках Зеленої угоди ЄС можуть інтегрувати Україну до європейського енергетичного ринку, забезпечуючи дотримання сучасних екологічних стандартів.

3. Сільське господарство та продовольча безпека. Як один із найбільших у світі експортерів сільськогосподарської продукції, сільськогосподарський сектор України є наріжним каменем її економіки. Європейські інвестори можуть підтримати стійкі методи ведення сільського господарства, покращити ланцюжки поставок та розширити доступ до міжнародних ринків, зміцнюючи роль України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.

4. Цифрова трансформація. Цифровий сектор пропонує величезний потенціал для швидкого відновлення та зростання. Європейські інвестиції у

цифрову інфраструктуру, електронне управління та ІТ-послуги можуть сприяти інноваціям та підвищити конкурентоспроможність України у світовому технологічному секторі.

5. Промислова модернізація. Збитки, завдані промисловим об'єктам війною, потребують їх модернізації. Європейські компанії можуть надати експертні знання та капітал для відновлення таких галузей, як сталеливарна, машинобудівна та хімічна, гарантуючи, що вони відповідають стандартам ЄС щодо стійкості та ефективності.

Список літератури

1. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>

2. Савченко М. В., Пізюк О. О. Прямі іноземні інвестиції з європейського союзу в економіку України: сучасний стан та тенденції залучення. *Міжнародні економічні відносини. Економічний вісник*, 2023, №2 URL: <https://r2.donnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cebb108-6cf2-4483-a582-7691591ed2aa/content>

3. Бабець І. Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повоєнної відбудови. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2023. Том 80. № 1. С. 131–143. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/40945>

4. Kharazishvili, Y., Bugayko, D., Yashchyshyna, I., et al. (2023). Strategic scenarios of post-war recovery of sustainable development of Poltava region of Ukraine: innovative and environmental aspects. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 1126. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1126/1/012007>